

V Praze dne 31. května 2005
Č.j. 20 556/2005-14

PŘÁVNÍ VÝKLADY **1/2005**

Obsah:

- [1. K vykonávání dohledu nad dětmi a nezletilými žáky v zařízení školního stravování s právní subjektivitou](#)
- [2. Povinnost obce podle § 178 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. a způsoby jejího splnění](#)
- [3. K vymezení školských obvodů spádové školy a společných školských obvodů](#)
- [4. K délce vzdělávacích programů vyšších odborných škol](#)
- [5. K pojmu „odborný lékař“ pro účely zákona č. 561/2004 Sb.](#)
- [6. Ke kompetencím školské rady v přechodném období podle § 185 odst. 10 zákona č. 561/2004 Sb.](#)
- [7. K výuce plavání v základních školách](#)
- [8. K externí formě studia podle zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol \(školský zákon\), ve znění pozdějších předpisů](#)
- [9. Je možné přijmout dítě do mateřské školy od 1. září 2005 s termínem nástupu 1. února 2006?](#)
- [10. K povinné školní docházce a základnímu vzdělávání osob se zdravotním postižením starších 20 let věku](#)
- [11. K úplatě za předškolní vzdělávání podle § 123 zákona č. 561/2004 Sb. a souvisejícím otázkám](#)
- [12. K rozhodování ředitele základní školy o odkladu povinné školní docházky](#)
- [13. K použití obecné a zvláštní úpravy nejnižšího a nejvyššího počtu dětí, žáků a studentů ve třídě, studijní skupině a oddělení](#)
- [14. Tvorba názvu právnické osoby, která vykonává činnost školy nebo školského zařízení](#)
- [15. Výklad postupu při nakládání s nevyčerpanými prostředky na projekty spolufinancované rozpočtu Evropské unie u příspěvkových organizací zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy \(Č.j.: 31 878/2004 – 44\)](#)
- [16. Výklad postupu v případě vzniku finančně nekrytého výsledku hospodaření a jeho rozdělování do peněžních fondů u příspěvkových organizací zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy \(Č.j.: 32 581/2004-44\)](#)

1. K vykonávání dohledu nad dětmi a nezletilými žáky v zařízení školního stravování

Z § 164 odst. 1 písm. h) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), který nabyt účinnosti dnem 1. ledna 2005, vyplývá, že ředitel školy a školského zařízení odpovídá za zajištění dohledu nad dětmi a nezletilými žáky ve škole a školském zařízení.

Uvedené ustanovení navazuje na § 29 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., ze kterého vyplývá povinnost škol a školských zařízení zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb.

Z právního hlediska tedy ze zákona vyplývá povinnost zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů právnícké osobě vykonávající činnost té školy nebo toho školského zařízení, která(é) poskytuje příslušné vzdělávání nebo školské služby.

Vzhledem k tomu, že účelem zařízení školního stravování je uskutečňovat školní stravování dětí, žáků a studentů v době jejich pobytu ve škole nebo ve školských zařízeních uvedených v § 117 odst. 1 písm. b) a c) zákona č. 561/2004 Sb. a ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy (§ 119 zákona č. 561/2004 Sb.), má **právnícká osoba, která vykonává činnost zařízení školního stravování, povinnost zajistit bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů – strážníků při poskytování školního stravování (§ 29 zákona č. 561/2004 Sb.) a vykonávat dohled nad dětmi a nezletilými žáky – strážníky (§ 164 odst. 1 písm. h) zákona č. 561/2004 Sb.).**

Poskytování školního stravování dětem, žákům nebo studentům není právní povinností právnícké osoby, která vykonává činnost školy. Tato právnícká osoba má v souladu s § 122 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb. pouze povinnost školní stravování pro své děti, žáky a studenty zajistit (tedy buď přímo u této právnícké osoby, pokud vykonává zároveň činnost zařízení školního stravování, nebo smluvně u jiné právnícké osoby, která vykonává činnost zařízení školního stravování, či ve výjimečných případech i formou tzv. náhradního stravování). Postavení právnícké osoby, která vykonává činnost školy, je v této věci obdobné jako v případě zajištění ubytování v domově mládeže či internátě ve smyslu § 122 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb.

Z hlediska odpovědnosti za případnou škodu způsobenou dětem, žákům a studentům je nutné zmínit následující **dvojitý právní režim.**

1. Právnícké osoby, které vykonávají činnost základních škol, základních uměleckých škol, středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol, odpovídají svým žákům a studentům za škodu jim způsobenou, pokud vznikla při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním v souladu s § 206 zákoníku práce a § 27 odst. 2, 3 a 4 nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony.

Školní stravování však není ani součástí vyučování, ani jej nelze považovat za činnost přímo související s vyučováním (za přímou souvislost s vyučováním lze považovat například přestávky mezi vyučovacími hodinami, nikoliv však přestávku mezi dopoledním a odpoledním vyučováním). Právnícká osoba, která vykonává činnost školy, tak nemůže nést odpovědnost za žáky při činnostech, které samostatně uskutečňuje zcela odlišný právní subjekt (právnícká osoba, která vykonává činnost zařízení školního stravování).

2. Právnícké osoby, které vykonávají činnost zařízení školního stravování, odpovídají za škodu způsobenou dětem a nezletilým žákům jako osoby, které jsou povinny vykonávat nad těmito nezletilými osobami přechodný dohled ve smyslu § 422 občanského zákoníku (povinnost vykonávat přechodný dohled nad nezletilými osobami mají vedle fyzických osob i právnícké osoby, které vykonávají nějakou činnost pro nezletilé osoby, např. jesle, mateřské školy, školní družiny, internáty, zdravotnická zařízení, tělovýchovné a mládežnické organizace apod.).

Důležité v této souvislosti je také to, že zaměstnanci právnícké osoby, která vykonává činnost zařízení školního stravování, dohledem pověřeni, mají při posuzování škody jen pracovněprávní odpovědnost vůči zaměstnavateli. Ustanovení § 422 odst. 3 občanského zákoníku totiž stanoví, že vykonává-li dohled právnícká osoba, její zaměstnanci dohledem pověřeni sami za škodu takto vzniklou podle tohoto zákona neodpovídají; jejich odpovědnost podle pracovněprávních předpisů tím není dotčena.

Výše uvedenému odpovídá také úprava v článku 14 Pracovního řádu pro zaměstnance škol a školských zařízení zřizovaných státem, krajem nebo obcí, č.j. 14 269/2001-26, publikovaného v sešitu 5/2001 Věstníku MŠMT (dále jen „pracovní řád“). Podle tohoto pracovního řádu se v souladu s § 39 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, postupuje do vydání nového pracovního řádu podle zákoníku práce (samozřejmě s výjimkou těch ustanovení, která byla překonána přijetím nových školských či jiných právních předpisů).

Článek 14 pracovního řádu upravuje dozor nad žáky ve školách a školských zařízeních zřizovaných státem, krajem nebo obcí. V článku 14 odst. 3 pracovního řádu se stanoví, že ředitel školy pověří dozorem zaměstnance dané právnícké osoby. Tím je míněn také ředitel školského zařízení (včetně zařízení školního stravování), protože v článku 2 pracovního řádu je zavedena legislativní zkratka „školy“ pro předškolní zařízení, školy a školská zařízení. Slovo „zaměstnance“ pak zahrnuje jak pedagogické pracovníky, tak nepedagogické pracovníky.

Pokud jde o pojem „dohled“ (užívaný občanským zákoníkem a zákonem č. 561/2004 Sb.) a pojem „dozor“ (užívaný pracovním řádem), je nutné uvést, že pojem „dohled“ je obecným zákonným pojmem, zatímco pojem „dozor“ je pojmem užívaným pouze v oblasti školství. Z hlediska praktického i právního však v těchto pojmech není žádný rozdíl.

Závěrem je tedy možné říci, že povinnost zajistit dohled nad dětmi a nezletilými žáky – strávníky v zařízení školního stravování přísluší vždy té právnícké osobě, která vykonává činnost zařízení školního stravování. Způsob, jakým tento dohled bude zajištěn, je na rozhodnutí ředitele tohoto zařízení školního stravování.

2. Povinnost obce podle § 178 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. a způsoby jejího splnění

Obec je v souladu s § 178 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. povinna v samostatné působnosti zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky dětí s místem trvalého pobytu na jejím území a dětí umístěných na jejím území ve školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, které se v souladu se zvláštním právním předpisem nevzdělávají ve školách zřízených při těchto školských zařízeních. (Pro zjednodušení bude dále řeč jen o dětech s místem trvalého pobytu na území obce.)

- Tuto povinnost může obec splnit především **zřízením základní školy (§ 178 odst. 1 písm. a))**.
- Pokud obec nezřídí základní školu, umožňuje se jí zajistit plnění povinné školní docházky **v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí (§ 178 odst. 1 písm. b))**. Způsoby, jak lze zajistit plnění povinné školní docházky v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí, jsou uvedeny v ustanovení § 178 odst. 2 písm. c) a § 178 odst. 6 a 7 zákona č. 561/2004 Sb. Na prvním místě se uvádí **dohoda o společném školském obvodu základní školy a členství obce ve svazku obcí**.
- V souladu s ustanovením § 178 odst. 6 a 7 zákona č. 561/2004 Sb. se však obci umožňuje zajistit plnění povinné školní docházky ve škole zřízené jinou obcí nebo svazkem obcí také formou povinnosti hradit za tzv. „dojíždějícího žáka“ obci (nebo svazku obcí), která školu zřizuje, **neinvestiční výdaje základní školy připadající na jednoho žáka školy**, pokud není dohodnuto jinak.

➤ **Obecně k pojmu školského obvodu spádové školy**

Jak vyplývá z § 178 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., je povinnost obce zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky vymezena především územním rozsahem, který je totožný s územím obce. Proto zavádí zákon č. 561/2004 Sb. v § 178 odst. 2 pojem školský obvod spádové školy, přičemž každé základní škole zřizované obcí (popřípadě svazkem obcí) musí být přiřazeno určité území, pro něž se tato škola stane školou spádovou. (Výjimkou jsou podle § 178 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb. základní školy, které poskytují vzdělávání výhradně podle vzdělávacích programů pro žáky se zdravotním postižením.)

Dětem s místem trvalého pobytu na území školského obvodu se zajišťují podmínky pro plnění povinné školní docházky v dané základní škole. Podle § 36 odst. 7 zákona č. 561/2004 Sb. je totiž ředitel základní školy zřízené obcí nebo svazkem obcí povinen přednostně přijmout k základnímu vzdělávání žáky s místem trvalého pobytu v příslušném školském obvodu... , a to do výše povoleného počtu žáků uvedené ve školském rejstříku.“ Školský obvod může být tvořen částí území obce, územím obce nebo může zahrnout také území více obcí.

V souladu s § 178 odst. 2 písm. a) zákona č. 561/2004 Sb. je školským obvodem pro jedinou základní školu zřízenou obcí ze zákona území obce. Písmeno a) tedy platí i v případě, kdy je v obci kromě základní školy zřízené obcí také základní škola jiného zřizovatele.

Písmeno b) se vztahuje na případy, kdy je v obci více základních škol zřizovaných obcí, a ukládá obci stanovit jejich školské obvody obecně závaznou vyhláškou. I zde lze dovodit, že školské obvody stanovené v obecně závazné vyhlášce musí v souhrnu pokrýt celé území obce. Je totiž nepřipustné, aby určité části území obce nebyly zahrnuty do školských obvodů základních škol zřizovaných touto obcí s tím, že dětem s místem trvalého pobytu v těchto částech území se zajišťuje plnění povinné školní docházky ve škole zřízené jinou obcí nebo svazkem obcí. Nelze spoléhat ani na zřizování škol jinými zřizovateli na území obce (tzn. škol, které nezřizuje obec nebo svazek obcí), neboť tato skutečnost nezáleží na vůli obce.

V písmeni c) se upravují případy, kdy byla uzavřena dohoda o vytvoření společného školského obvodu nebo se jedná o školu zřízenou svazkem obcí – tzn. školský obvod se vymezuje na území více obcí.

- **Zajištění plnění povinné školní docházky v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí, kdy je naplněno ustanovení § 178 odst. 2 písm. c) zákona č. 561/2004 Sb.**

a) dohoda o vytvoření společného školského obvodu základní školy a stanovení jeho částí jednotlivými obcemi

Ustanovení § 178 odst. 2 písm. c) zákona č. 561/2004 Sb. s účinností od 1. ledna 2005 nově upravuje případy, kdy se jedná o tzv. společný školský obvod.

Společný školský obvod základní školy se jako dosud vytváří dohodou obcí, z nichž jedna je zřizovatelem této školy. Ačkoliv povaha dohody o společném školském obvodu není v zákoně č. 561/2004 Sb. výslovně stanovena, lze ji považovat za smlouvu mezi dvěma nebo více obcemi ke splnění konkrétního úkolu podle § 48 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. V souladu s citovaným ustanovením obecního zřízení musí být dohoda o vytvoření společného školského obvodu základní školy předem schválena zastupitelstvy obcí a musí mít písemnou podobu, jinak je neplatná.

Na rozdíl od předchozí právní úpravy ukládá zákon č. 561/2004 Sb. v návaznosti na uzavřenou dohodu o společném školském obvodu každé ze smluvních stran dohody stanovit příslušnou část společného školského obvodu obecně závaznou vyhláškou. Tuto povinnost má tudíž i obec, která je zřizovatelem školy, i když se jedná o jedinou jí zřizovanou základní školu na území obce (ustanovení § 178 odst. 2 písm. c) je v tomto směru ustanovením speciálním vůči písmeni a)). Příslušná část společného školského obvodu základní školy nesmí zahrnout území přesahující území obce, která ji stanoví. V opačném případě by se jednalo o překročení mezi samostatné působnosti obce a obecně závazná vyhláška by v daném rozsahu byla v rozporu s právními předpisy vyšší právní síly.

O způsobech, jimiž lze v obecně závazné vyhlášce obce vymezit školský obvod, popřípadě část společného školského obvodu, pojednává stanovisko č. 3.

b) stanovení školského obvodu školy zřizované svazkem obcí

Svazek obcí je právnickou osobou odlišnou od obcí, které jsou jeho členy, a základní školu jím zřízenou proto nelze považovat za zřízenou některou z členských obcí, popřípadě více těmito obcemi. U základní školy zřízené svazkem obcí se navíc očekává, že v ní bude zajištěna povinná školní docházka dětí s místem trvalého pobytu na území několika nebo všech členských obcí, a z těchto důvodů je nutné, aby příslušné části školského obvodu základní školy zřízené svazkem obcí byly rovněž vymezeny obecně závaznými vyhláškami dotčených obcí.

c) úhrada výdajů základní školy v případě stanovení společného školského obvodu a základní školy zřizované svazkem obcí

S vytvořením společného školského obvodu souvisí úhrada výdajů za žáky, kteří se vzdělávají v příslušné základní škole. V souladu s § 178 odst. 7 zákona č. 561/2004 Sb. obec, která je smluvní stranou dohody o vytvoření společného školského obvodu jedné nebo více základních škol zřizovaných některou z těchto obcí, pokud má žák zajištěny podmínky pro plnění povinné školní docházky v této škole, není povinna hradit neinvestiční výdaje za žáka

podle § 178 odst. 6. Ustanovení § 180 odst. 1 proto stanoví zvláštní úpravu pro úhradu výdajů za vzdělávání v případě dohody o společném školském obvodu.

Podle § 180 odst. 1 část věty za středníkem zákona č. 561/2004 Sb. zabezpečují výdaje základní školy ve společném školském obvodu a školských zařízení jí sloužících dotčené obce, které jsou smluvními stranami dohody, a to poměrně podle počtu žáků s místem trvalého pobytu v jednotlivých obcích, nedojde-li mezi obcemi k jiné dohodě. Citované ustanovení tedy umožňuje dohodnout odlišná pravidla pro vzájemnou úhradu výdajů základní školy a zároveň stanoví pravidlo, které se podpůrně použije, nebude-li taková dohoda uzavřena.

Z dikce § 180 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. lze zároveň dovodit, že se na rozdíl od § 178 odst. 6 jedná o veškeré výdaje s výjimkou výdajů hrazených ze státního rozpočtu, čili nejen o výdaje neinvestiční. I v tomto směru však může případná dohoda obcí zabezpečování výdajů upravit jinak.

Z uvedeného jsou patrné výhody, které smluvním stranám dohoda o společném školském obvodu přináší zejména oproti řešení podle § 178 odst. 6 a 7 zákona č. 561/2004 Sb. Obec, která školu zřizuje, má ze zákona nárok na úhradu výdajů v širším rozsahu, než podle § 178 odst. 6, není-li dohodnuto jinak. Obec, která dohodou o společném školském obvodu zajišťuje plnění povinné školní docházky dětem s místem trvalého pobytu na jejím území, těmto dětem zajišťuje nárok na přednostní přijetí do spádové školy podle § 36 odst. 7 zákona č. 561/2004 Sb.

Pokud se jedná o školy a školská zařízení zřizované svazkem obcí, jsou co do financování postaveny naroveň školám obecním – svazek obcí tak má podle § 180 zákona č. 561/2004 Sb. povinnost zajišťovat výdaje právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení, které zřizuje, s výjimkou výdajů hrazených z finančních prostředků státního rozpočtu přidělovaných podle § 161 odst. 6 písm. b) a z jiných zdrojů.

Ustanovení § 180 část věty za středníkem zákona č. 561/2004 Sb. se vzhledem ke své dikci vztahuje také na financování základní školy (a školských zařízení jí sloužících) zřizované svazkem obcí. Vzhledem k podmínce „nedojde-li mezi obcemi k jiné dohodě“ se však citované ustanovení použije pouze subsidiárně ke stanovám svazku obcí, jejichž povinnou náležitostí je podle § 50 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb. také úprava podílu členských obcí na hospodaření svazku obcí a které jsou přílohou smlouvy o vytvoření svazku obcí. Majetek svazku obcí a jeho finanční hospodaření upravují § 38 a 39 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

➤ **Zajištění plnění povinné školní docházky v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí, kdy není naplněno ustanovení § 178 odst. 2 písm. c) zákona č. 561/2004 Sb.**

Obec, která se nerozhodne pro žádný z výše popsanych způsobů, jak dítěti s trvalým pobytem na jejím území zajistit podmínky plnění povinné školní docházky, bude muset použít způsob, který připouští ustanovení § 178 odst. 6 a 7 zákona č. 561/2004 Sb. Jedná se o zajištění plnění povinné školní docházky dítěti, které buď nemá spádovou školu (tzn. místo jeho trvalého pobytu nespádá do žádného školského obvodu spádové školy), nebo nebylo do spádové školy z kapacitních důvodů přijato. V praxi se o dětech, jimž se takto zajišťují podmínky plnění povinné školní docházky v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí, nepřesně hovoří jako o tzv. „dojíždějících žácích“.

V případě úhrady výdajů podle § 178 odst. 6 zákona č. 561/2004 Sb. obec nemusí vyvíjet předchozí činnost k zajištění podmínek plnění povinné školní docházky, ale jedná až v návaznosti na skutečnost, že se žák vzdělává v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí. Za podmínek stanovených zákonem č. 561/2004 Sb. potom obec hradí druhé

obci za žáka neinvestiční výdaje dané školy a tím plní nejen povinnost podle § 178 odst. 6, ale také povinnost uloženou jí § 178 odst. 1.

Za účelem vymezit „dojíždějící žáky“ z věcného hlediska používá § 178 odst. 6 zákona č. 561/2004 Sb. pozitivní vymezení, které je však v odstavci 7 zpřesněno několika výjimkami. V § 178 odst. 6 se stanoví obecně:

„Jestliže žák plní povinnou školní docházku ve škole zřízené jinou obcí, je obec, ve které má žák místo trvalého pobytu, povinna hradit obci, která školu zřídila, neinvestiční výdaje této školy připadající na jednoho jejího žáka, pokud se dotčené obce nedohodnou jinak... Toto ustanovení se použije obdobně v případě, že žák plní povinnou školní docházku ve škole zřízené svazkem obcí, jehož členem není obec, ve které má žák místo trvalého pobytu.“

V § 178 odst. 7 zákona č. 561/2004 Sb. jsou uvedeny **výjimky**, kdy obec není povinna náklady podle § 178 odst. 6 hradit:

1. Obec zřizuje školu, ve které má žák zajištěny podmínky plnění povinné školní docházky.
2. Obec je členem svazku obcí, který zřizuje školu, v níž má žák zajištěny podmínky pro plnění povinné školní docházky.
3. Obec je smluvní stranou dohody několika obcí o vytvoření společného školského obvodu jedné nebo více základních škol zřizovaných některou z těchto obcí, pokud má žák v této škole zajištěny podmínky pro plnění povinné školní docházky.

Výjimkami uvedenými v bodech 2 až 3 se jednak zohledňuje existence odlišné úpravy úhrady výdajů za vzdělávání žáka v daných případech (srov. výše), jednak je jejich důvodem stejně jako v případě výjimky v bodu 1 potřeba zohlednit případy, kdy žák plní povinnou školní docházku v jiné škole, než ve které mu obec, na jejímž území má místo trvalého pobytu, zajistila podmínky pro plnění povinné školní docházky. Žáka totiž nelze právně donutit k plnění povinné školní docházky ve škole, v níž mu obec její plnění zajistila. Pokud však obec zajišťuje žákovi podmínky pro plnění povinné školní docházky způsobem podle bodů 1 až 3, nelze po ní spravedlivě zákonem žádat, aby zároveň za něj hradila neinvestiční výdaje jiné obci, neboť by tím došlo ke zdvojení jejich výdajů za vzdělávání žáka.

I při splnění některé z podmínek v bodech 1 až 3 bude obec povinna hradit výdaje podle § 178 odst. 6 zákona č. 561/2004 Sb., jedná-li se o žáka, který se vzdělává v základní škole s vyučovacím jazykem národnostní menšiny.

Rozsahu výdajů hrazených podle § 178 odst. 6 zákona č. 561/2004 Sb. je věnován zvláštní právní výklad (Stanovisko č. 5 Právních výkladů č. 3/2004 – Text aktualizovaný k právnímu stavu od 1. ledna 2005).

➤ **Zvláštní úprava úhrady neinvestičních výdajů podle § 178 odst. 6 zákona č. 561/2004 Sb. v případě dětí umístěných ve školském zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy**

Speciální úprava úhrady neinvestičních výdajů podle § 178 odst. 6 zákona č. 561/2004 Sb. je dána § 178 odst. 8 v případě dítěte umístěného ve školském zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy plnícího povinnou školní docházku v základní škole zřízené obcí nebo svazkem obcí, na jejichž území nemá místo trvalého pobytu. V tomto případě neinvestiční výdaje podle § 178 odst. 6 připadající na jednoho žáka této školy obci, která školu zřizuje, hradí právnická osoba vykonávající činnost daného školského zařízení (v tomto ohledu se jedná o změnu oproti právní úpravě zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, podle jehož § 14 odst. 6 byly případy dětí umístěných ve školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy zcela vyňaty z režimu úhrady neinvestičních výdajů, a tyto tudíž nesla obec, která zřizovala základní školu.).

3. K vymezení školských obvodů spádové školy a společných školských obvodů

Ustanovení § 178 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), upravuje vymezení, resp. stanovení školských obvodů spádové školy a společných školských obvodů. Základní vymezení školského obvodu je dáno územím obce, nebo více obcí, popřípadě územím části obce. Pouze s územním hlediskem si však nelze vystačit v četných případech základních škol, které nemají zřízeny všechny ročníky.

Obec musí v souladu s § 178 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. zajistit podmínky plnění povinné školní docházky dětem (resp. žákům) s místem trvalého pobytu na jejím území. Obec splní tuto povinnost tím, že zřídí základní školu nebo zajistí plnění povinné školní docházky v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí. Jelikož **zákon č. 561/2004 Sb. v § 46 odst. 2 umožňuje také existenci základních škol, které nemají všechny ročníky**, připadají v praxi v úvahu četné kombinace, kdy obce plní povinnost podle § 178 odst. 1 zřízením několika základních škol, z nichž některé nemají zřízeny všechny ročníky, popřípadě zřízením základní školy, která nemá všechny ročníky, a současným zajištěním plnění povinné školní docházky v ostatních ročnících v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí.

V této souvislosti **mohou nastat situace, kdy je nutné, aby se školské obvody dvou nebo více základních škol co do území překrývaly**. Potom bude vhodné zajistit, aby se „působnost“ těchto škol na území, kde se školské obvody územně překrývají, odlišila a vyloučily se případy, kdy by určití žáci na tomto území měli dvě spádové školy. Samotné překrývání školských obvodů, a tedy příslušnost žáka do školského obvodu dvou nebo i více škol, sice není přímo v rozporu se zákonem č. 561/2004 Sb., v praxi by tím však mohly být způsobeny obtíže. Je totiž nutné mít na paměti, že žák má nárok na přednostní přijetí k plnění povinné školní docházky do základní školy, v jejímž školském obvodu má místo trvalého pobytu, a **ředitel spádové školy je povinen přednostně přijímat žáky s místem trvalého pobytu ve školském obvodu této školy až do výše povoleného počtu žáků uvedené ve školském rejstříku (§ 36 odst. 7 zákona č. 561/2004 Sb.)**.

Způsob, jímž lze provést uvedené odlišení, spočívá v **kombinaci územního a věcného prvku ve školském obvodu**.

Při stanovení školských obvodů, popřípadě jejich částí se obce pohybují v rámci výkonu samostatné působnosti při vydávání obecně závazných vyhlášek stanoveném v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Ustanovení § 35 odst. 3 písm. a) zákona č. 128/2000 Sb. ukládá obci řídit se při vydávání obecně závazných vyhlášek zákonem. Z tohoto ustanovení podle našeho názoru nelze dovodit, že by obec byla oprávněna vydat obecně závaznou vyhlášku jen v případě, kdy jí to zákon výslovně umožňuje, resp. ukládá. Uloží-li však zákon obci upravit určitou záležitost obecně závaznou vyhláškou, obec tak musí učinit. Povinnost řídit se při vydávání obecně závazných vyhlášek zákonem dále znamená, **že vyhláška nesmí být se zákonem v rozporu**. Z toho v souvislosti se stanovením školských obvodů vyplývá, že

- a) obec v případě potřeby může strukturovat obecně závaznou vyhlášku jiným způsobem než pouhým místopisným výctem, popřípadě zvolit kombinaci různých způsobů vymezení,
- b) způsoby vymezení školských obvodů však nejsou zcela předmětem libovůle obce. Obecně závazná vyhláška totiž musí být v souladu nejen s jednotlivými ustanoveními školského zákona, ale se všemi právními předpisy na úrovni „běžných“ zákonů a samozřejmě také zákonů ústavních.

Dále uvádíme několik námětů, jaké způsoby vymezení školského obvodu lze použít jako doplňující k místopisnému určení (A), a naopak jaké způsoby jsou pro rozpor se zákonem nepřipustné (B). Jelikož nelze postihnout všechny myslitelné varianty, budou následující náměty pojaty pouze jako vodítko pro tvorbu obecně závazných vyhlášek, a nejsou tedy vyčerpávající.

V této souvislosti upozorňujeme, že mohou nastat i případy, kdy je vhodné na některé základní školy doplňující hlediska vůbec neuplatnit a zachovat překrývání školských obvodů. Jedná se například o základní školy, v nichž převažují třídy s rozšířenou výukou některých předmětů nebo skupin předmětů.

A.

- Někdy může být doplňující vymezení dáno již samotnou povahou dotčených škol. V případě, kdy jedna obec zřizuje základní školu s prvním stupněm základního vzdělávání a druhá obec základní školu s druhým stupněm, mohou tyto obce uzavřít dohodu o vytvoření společného školského obvodu každé z těchto základních škol. Oba školské obvody mohou být následně vymezeny obecně závaznými vyhláškami dotčených obcí v rozsahu celého jejich území a není potřeba dalšího vymezení, neboť to je již dáno rozsahem ročníků základního vzdělávání na dotčených školách, který se nepřekrývá.
- V úvahu však připadá také situace, kdy obec X zřizuje základní školu se všemi ročníky a obec Y základní školu s omezeným počtem ročníků, přičemž dojde k uzavření dohody o vytvoření společného školského obvodu „úplné“ základní školy zřizované obcí X (školským obvodem školy obce Y bude podle § 178 odst. 2 písm. a) zákona č. 561/2004 Sb. území obce Y).

K zajištění toho, aby se školský obvod úplné základní školy vztahoval na území obce Y jen v rozsahu ročníků, které nejsou zřízeny ve škole obce Y, bude však již nutné také další vymezení. Obec X jako zřizovatel úplné základní školy vymezí v obecně závazné vyhlášce příslušnou část školského obvodu základní školy jako celé své území bez další specifikace. Obec Y může uvést jako příslušnou část společného školského obvodu rovněž celé své území s tím, že dále určí, že vymezení příslušné části společného školského obvodu základní školy zřizované obcí X se vztahuje pouze na poskytování základního vzdělávání v konkrétních ročnících (rozumí se ročnících, které nemá škola zřizovaná obcí Y).

- Podobný postup připadá v úvahu i v rámci jedné obce, která zřizuje více základních škol. Tato obec má v souladu s § 178 odst. 2 písm. b) zákona č. 561/2004 Sb. povinnost stanovit školské obvody škol, jež zřizuje, obecně závaznou vyhláškou. Jednotlivá ustanovení vyhlášky, jejichž základem by mělo být územní vymezení školského obvodu, lze rovněž doplňovat dalšími kritérii. Bude-li tedy určitá obec zřizovat základní školu A, která je „úplná“, a základní školu B, kde je zřízen pouze první stupeň, stanoví se pro školu B školský obvod jako část území obce a pro školu A jako celé území obce, s výjimkou poskytování základního vzdělávání na prvním stupni základní školy A, kde je školským obvodem část obce, která se nepřekrývá se školským obvodem školy B.

B.

Doplňujícím hlediskem k územnímu vymezení by v **zásadě mělo být výše uvedené dělení podle ročníků** zřízených v základní škole, neboť se jedná o **objektivní skutečnost**, která je daná **zákonem připuštěnou vnitřní organizací základní školy** a představuje pro všechny (i potencionální) žáky školy **rovné podmínky**. Doplnujícím hlediskem naopak **nesmí být**

skutečnost, která nemá oporu ve školské legislativě, zejména má-li diskriminující povahu (národnost žáků, pohlaví apod.).

Dále je důležitá skutečnost, že přijetím žáka k plnění povinné školní **docházky vzniká základní škole povinnost poskytovat žákovi základní vzdělávání postupně v rozsahu všech ročníků, které jsou na škole zřízeny.** V rozporu se zákonem č. 561/2004 Sb. by proto bylo vymezení školského obvodu, dle něhož by například „úplná“ základní škola byla pro určité žáky spádovou školou jen v rozsahu prvního stupně a ve druhém stupni by pro tyto žáky byla spádovou školou jiná základní škola. Jediným zákonem zakotveným důvodem pro nucený přestup žáka do jiné základní školy je případ, kdy žákovi již nelze dále v dané škole poskytovat základní vzdělávání, neboť v souladu s **§ 46 odst. 2** nemá zřízeny příslušné vyšší ročníky (obec musí tomuto žákovi zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky v dalších ročnících některým ze způsobů podle **178 odst. 1** zákona č. 561/2004 Sb.).

Nepřípustným způsobem doplňujícího vymezení školského obvodu by bylo rovněž ustanovení, které omezuje ředitele základní školy v přijímání žáků k plnění povinné školní docházky nad rámec vyplývající ze samotného institutu školského obvodu a z organizace základní školy. Je například nepřipustné v obecně závazné vyhlášce zakázat řediteli základní školy přijímat k povinné školní docházce žáky s místem trvalého pobytu mimo školský obvod. O přijetí k základnímu vzdělávání totiž ředitel rozhoduje ve správním řízení v rámci výkonu státní správy, přičemž je povinen respektovat podmínky stanovené zákonem, především **§ 36 odst. 7** zákona č. 561/2004 Sb.

4. K délce vzdělávacích programů vyšších odborných škol

Ustanovení § 92 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), sjednocuje délku vzdělávání ve vyšší odborné škole tím, že stanoví, že délka vyššího odborného vzdělávání v denní formě je 3 roky včetně odborné praxe, u zdravotnických oborů vzdělání až 3,5 roku.

Ustanovení § 27a odst. 2 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění účinném k 31. prosinci 2004, umožňovalo, aby denní studium ve vyšší odborné škole trvalo nejméně dva a nejvíce tři roky. Pokud byla součástí denního studia praktická příprava konaná formou odborné praxe o délce větší než tři měsíce, mohlo denní studium trvat nejvíce tři a půl roku.

Přechodné období při realizaci vzdělávacích programů vyšších odborných škol, které nesplňují podmínky stanovené § 92 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb., je nutné řešit v souladu s § 185 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb.

V souladu s tímto ustanovením se učební dokumenty vyšších odborných škol vydané podle dosavadních právních předpisů považují za vzdělávací programy pro vyšší odborné vzdělávání podle tohoto zákona akreditované na dobu 3 let od nabytí jeho účinnosti.

To znamená, že po dobu 3 let (do 31. prosince 2007) mohou vyšší odborné školy, které mají v rejstříku škol a školských zařízení zařazeny obory vzdělání s délkou 2, 2,5, resp. 3,5 roku vzdělávání v denní formě vzdělávání, tyto vzdělávací programy realizovat, přestože § 92 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb. s touto délkou vyššího odborného vzdělávání v denní formě vzdělávání již nepočítá (s výjimkou zdravotnických oborů vzdělání).

Do 31. prosince 2007 by pak měly ty vyšší odborné školy, které hodlají i nadále příslušné obory vzdělání v souladu s nařízením vlády č. 689/2004 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, realizovat, získat akreditaci vzdělávacího programu podle § 104 až 106 zákona č. 561/2004 Sb. Zákon však vyžaduje, aby délka tohoto nově akreditovaného vzdělávacího programu byla 3 roky v denní formě vzdělávání (s výjimkou zdravotnických oborů vzdělání).

Ve všech těchto případech to znamená, že vzdělávací program v délce 2, 2,5, resp. 3,5 roku v denní formě vzdělávání již podle zákona č. 561/2004 Sb. akreditován být nemůže a od 1. ledna 2008 jej již nelze v praxi realizovat.

Pokud jde o přijímání studentů do těchto vzdělávacích programů, lze říci, že přijetí studentů do vzdělávacího programu s délkou 2 let v denní formě vzdělávání pro školní rok 2005/2006 nic nebrání, neboť tito studenti stihnou vzdělávací program dokončit do konce roku 2007. Pro školní rok 2006/2007 by přijímání studentů do tohoto vzdělávacího programu bylo již velmi složité, neboť studenti by v průběhu svého vzdělávání museli změnit vzdělávací program, a to na vzdělávací program nově akreditovaný v délce 3 let denní formy vzdělávání.

Pokud jde o vzdělávací programy v délce 2,5 a 3,5 let v denní formě vzdělávání, je zřejmé, že studenti, kteří by byli do takových programů přijati pro školní rok 2005/2006, by vzdělávání v přechodném tříletém období dokončit již nestihli. Vzhledem ke komplikacím, které by mohly vzniknout při převodu studentů do nově akreditovaných, tříletých vzdělávacích programů, proto doporučujeme studenty pro školní rok 2005/2006 do těchto vzdělávacích programů již nepřijímat, popřípadě doporučujeme uchazeče o vzdělávání o výše uvedených skutečnostech předem informovat.

5. K pojmu „odborný lékař“ pro účely zákona č. 561/2004 Sb.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) předpokládá v § 37 odst. 1 pro doložení žádosti o odklad povinné školní docházky doporučující posouzení příslušného poradenského zařízení a odborného lékaře. S ohledem na stále se množící žádosti o výklad pojmu „odborný lékař“ je třeba uvést následující.

Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, v § 35 odst. 1 stanoví, že základním článkem zařízení ambulantní péče jsou ordinace praktických lékařů, popřípadě ordinace dalších odborných lékařů. Z tohoto ustanovení je tedy nutné dovodit, že pro účely tohoto zákona (zákon č. 20/1966 Sb.) se odborným lékařem rozumí rovněž praktický lékař.

Zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů, stanoví v příloze obory specializačního vzdělávání lékařů. Mezi tyto specializační obory jsou mj. zařazeny rovněž obory dětské lékařství nebo praktické lékařství pro děti a dorost.

S ohledem na výše uvedené lze tedy konstatovat, že odborným lékařem způsobilým posoudit zdravotní stav dítěte pro účely odkladu povinné školní docházky může být v konkrétním případě rovněž dětský lékař nebo praktický lékař pro děti a dorost, a to zejména v situacích, kdy k doporučení odložení začátku povinné školní docházky dojde z důvodu celkové tělesné nezralosti, častého onemocnění apod.

V případě, že je dítě v lékařské péči především z důvodu jiných zdravotních obtíží, je vhodné, aby takové posouzení provedl ten odborný lékař, který se na tuto konkrétní oblast specializuje, tedy např. alergolog, neurolog, kardiolog atd.

Uvedené se obdobně vztahuje na případy uvedené v § 42, § 48 a § 49 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb.

6. Ke kompetencím školské rady v přechodném období podle § 185 odst. 10 zákona č. 561/2004 Sb.

Ustanovení § 167 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) stanoví, že školská rada se zřizuje při všech základních, středních a vyšších odborných školách (v souladu s § 91 odst. 2 také při všech konzervatořích). Zákon tedy počítá s tím, že při každé této škole musí být školská rada zřízena. Zároveň se stanoví, že pokud je součástí právnické osoby více těchto škol, je možné zřídit jednu školskou radu. Při vyšší odborné škole je však nutné vždy zřídit školskou radu samostatně. Naopak, školská rada se nezřizuje při mateřských školách, základních uměleckých školách a jazykových školách s právem státní jazykové zkoušky.

Ustanovení § 185 odst. 10 zákona č. 561/2004 Sb. poskytuje ke zřízení školské rady přechodné období 1 roku ode dne nabytí účinnosti zákona (tedy do 31. prosince 2005). Zároveň z tohoto ustanovení vyplývá, že do doby ustavení školské rady vykonává její funkci rada školy zřízená podle dosavadních právních předpisů (tedy podle § 17a a násl. zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů).

To znamená, že pokud při škole byla zřízena podle dosavadních právních předpisů rada školy (jako nepovinný samosprávný orgán), vykonává v přechodném období kompetence školské rady uvedené v § 168 zákona č. 561/2004 Sb. tato rada školy.

Pokud při škole nebyla zřízena podle dosavadních právních předpisů rada školy, nejsou kompetence školské rady uvedené v § 168 zákona č. 561/2004 Sb. v přechodném období vykonávány. Uvedené však nemá vliv na platnost těch dokumentů, u nichž § 168 zákona č. 561/2004 Sb. předpokládá souhlas či projednání školské rady, pokud budou v této přechodné době ředitelem školy vydány (např. školního řádu či výroční zprávy o činnosti školy). Platnost těchto dokumentů není dotčena ani poté, co bude školská rada podle zákona č. 561/2004 Sb. ustavena.

7. K výuce plavání v základních školách

Výuku plavání lze v souladu s **§ 2 odst. 3** vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, uskutečňovat v souladu se školním vzdělávacím programem (do jeho vydání v souladu se schválenými učebními dokumenty), a to ve dvou zpravidla po sobě následujících ročnicích prvního stupně, v rozsahu nejméně 20 hodin během jednoho ročníku.

Skutečnost, zda bude výuka plavání v dané základní škole uskutečňována, tedy záleží na tom, zda s touto výukou počítá školní vzdělávací program dané školy (do jeho vydání příslušné schválené učební dokumenty).

O způsobu zajištění výuky plavání rozhoduje ředitel základní školy. V úvahu přicházejí následující způsoby zajištění výuky plavání:

1. v plavecké škole jakožto školském účelovém zařízení podle § 16 vyhlášky č. 108/2005 Sb., o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních. Tato školská zařízení jsou zapsaná v souladu s **§ 7 odst. 6** zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve školském rejstříku.

2. u jiného subjektu ve školském rejstříku nezapsaného, tedy např. u fyzické osoby nebo právnické osoby provozující vázanou živnost „Poskytování tělovýchovných a sportovních služeb v oblasti...“ (skupina 214 Přílohy č. 2 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů), nebo formou pronájmu bazénu a souvisejících prostor.

3. přímo u právnické osoby, která vykonává činnost základní školy, pokud tato právnická osoba vlastní či spravuje plavecký bazén a provozuje jej, a to ať v rámci činnosti hlavní či doplňkové.

V případě uvedeném pod bodem 1 a 2 je výuka plavání realizována na základě smlouvy uzavřené mezi právnickou osobou, která vykonává činnost základní školy a příslušnou právnickou osobou či fyzickou osobou, jejíž součástí je především podrobné vymezení práv a povinností zúčastněných stran.

➤ Je nutné si uvědomit, že výuka plavání (pokud je realizována) je **součástí vyučování** v základní škole, a že tedy odpovědnost za to, že vzdělávání je poskytováno v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb. a příslušnými vzdělávacími programy, nese ředitel základní školy (§ **164 odst. 1 písm. b)** zákona č. 561/2004 Sb.). Ten také musí ověřit (a ve smlouvě ošetřit) dodržování hygienických podmínek ze strany zařízení určeného pro výuku plavání, odbornou úroveň poskytované výuky, podmínky pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků apod.

Základní odlišností z hlediska právního mezi plaveckou školou jako školským účelovým zařízením a jiným subjektem ve školském rejstříku nezapsaným při zajišťování výuky plavání ze strany základní školy je skutečnost, že ti zaměstnanci právnické osoby vykonávající činnost plavecké školy jako školského účelového zařízení, kteří konají přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, jsou pedagogickými pracovníky ve smyslu zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů (a to trenéry ve smyslu § 2 odst. 2 písm. g). Musí tedy splňovat podmínky stanovené v § 3 a 21 zákona č. 563/2004 Sb.

Uvedená skutečnost je podstatná s ohledem na **§ 7 odst. 7** zákona č. 561/2004 Sb., ze kterého vyplývá, že výchovu a vzdělávání ve školách a školských zařízeních zajišťují pedagogičtí pracovníci ve smyslu zákona č. 563/2004 Sb.

Vzhledem k tomu, že výuka plavání je součástí vyučování v základní škole, mohou ji zajišťovat pouze pedagogičtí pracovníci ve smyslu zákona č. 563/2004 Sb.

Pokud se výuka plavání uskutečňuje v plavecké škole jako školském účelovém zařízení, mohou tedy samotnou výuku plavání zajišťovat především pedagogičtí pracovníci této plavecké školy (trenéři).

Pokud se výuka plavání uskutečňuje u jiného subjektu ve školském rejstříku nezapsaného (a ve kterém tedy nepůsobí pedagogičtí pracovníci ve smyslu zákona č. 563/2004 Sb.), je při výuce plavání po celou dobu nezbytná přítomnost pedagogických pracovníků příslušné základní školy, kteří v tomto případě zajišťují především dodržování učebních dokumentů základní školy.

➤ Za bezpečnost a ochranu zdraví žáků během výuky plavání odpovídá vůči těmto žákům ve všech případech **právníká osoba vykonávající činnost dané základní školy**. Tuto odpovědnost nelze podle našeho názoru přímo přenést na jinou právnickou osobu. Důvodem je ustanovení § 27 odst. 2 nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony, ve znění pozdějších předpisů: *“Za škodu, která vznikla žákům **základních škol, základních uměleckých škol, zvláštních škol a pomocných škol při vyučování** nebo v přímé souvislosti s ním, odpovídá škola.”* Toto ustanovení neumožňuje přenesení odpovědnosti za bezpečnost a ochranu zdraví vůči žákům na jiný subjekt.

Tím však není dotčena možnost regresu náhrady škody mezi právnickou osobou, která vykonává činnost základní školy a fyzickou osobou či právnickou osobou, u které je výuka plavání uskutečňována, pokud by škodu zavinila tato osoba. Z hlediska právní jistoty lze doporučit, aby byl takový regres zakotven ve smlouvě uzavřené mezi těmito subjekty. V takovém případě je na místě v této smlouvě výslovně vymežit, v jakých konkrétních případech bude vůči právnické osobě, která vykonává činnost základní školy, za případnou škodu vzniklou žákům odpovídat zařízení, ve kterém je výuka plavání uskutečňována.

8. K externí formě studia podle zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Ustanovení § 21 odst. 1 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, stanovilo, že studium při zaměstnání se organizuje jako večerní, dálkové nebo externí.

Bližší vymezení této formy studia obsahovala pouze vyhláška č. 354/1991 Sb., o středních školách, ve znění pozdějších předpisů. Z ustanovení § 23 odst. 3 této vyhlášky vyplývá, že externí studium je samostatné studium podle individuálního studijního plánu, v němž se žák podle pokynů střední školy samostatně připravuje ke zkouškám. Dále je stanoveno, že střední škola pořádá zpravidla čtyřikrát do roka konzultace ve dnech, které stanoví ředitel střední školy. Obsah externího studia je určen učebním plánem večerního nebo denního studia.

Z uvedeného je zřejmé, že dosavadní právní předpisy umožňovaly, aby externí forma studia byla realizována v praxi nejrůznějšími způsoby, neboť nebyly stanoveny žádné obecné náležitosti individuálního studijního plánu, v němž se žáci připravovali ke zkouškám. Stejně tak tento individuální studijní plán mohl být pro každého žáka zcela odlišný, což znamená, že se v praxi nejednalo o určitou obecnou formu studia se shodnými pravidly pro všechny žáky, ale o soubor individuálních studijních plánů jednotlivých žáků.

Z těchto důvodů zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), již s externí formou studia v předchozí podobě nepočítá. Zákon č. 561/2004 Sb. definuje formy vzdělávání nově, a to v **§ 25**. Zcela novou formou vzdělávání v oblasti středního a vyššího odborného vzdělávání je forma distanční, která bude spočívat v samostatném studiu uskutečňovaném převážně nebo zcela prostřednictvím informačních technologií, popřípadě spojeném s individuálními konzultacemi. Upřesněna byla také definice dálkové formy vzdělávání (stanovením nejnižšího i nejvyššího počtu konzultačních hodin ve školním roce) a večerní formy vzdělávání (stanovením nejnižšího a nejvyššího počtu vyučovacích hodin týdně).

Přechodná ustanovení zákona č. 561/2004 Sb. nevymezují automatickou změnu dosavadní externí formy studia na některou z forem vzdělávání upravených v **§ 25**. Důvodem je právě rozdílná praktická realizace externí formy studia v jednotlivých školách. S ohledem na velmi široké pojetí externí formy studia ve vyhlášce č. 354/1991 Sb., nelze obecně říci, v jakou konkrétní formu vzdělávání podle **§ 25** zákona č. 561/2004 Sb. by se tato forma měla přeměnit.

Je tedy dán prostor pro ředitele škol, popřípadě jejich zřizovatele, zvážit, zda a jakou formou vzdělávání budou chtít externí formu studia u jednotlivých oborů vzdělání v rejstříku škol a školských zařízení nahradit. K tomuto poskytuje zákon č. 561/2004 Sb. přechodné období v **§ 186 odst. 1**, ze kterého vyplývá, že „právnické osoby, které vykonávají činnost škol a školských zařízení, popřípadě zřizovatelé příspěvkových organizací, jsou povinni uvést zápis ve školském rejstříku do souladu s tímto zákonem a doložit orgánu, který vede rejstřík, k tomu nezbytné doklady nejpozději do 31. března 2006“.

Z právního hlediska přicházejí v úvahu tyto možnosti:

- požádat o změnu externí formy studia na distanční nebo dálkovou formu vzdělávání podle **§ 25** zákona č. 561/2004 Sb. (a to s ohledem na charakter stávající praktické realizace externí formy studia v dané škole),
- nenahrazovat externí formu studia žádnou z forem vzdělávání podle **§ 25** zákona č. 561/2004 Sb., a žákům, kteří se dosud v této formě studia vzdělávají, povolit vzdělávání

podle individuálního vzdělávacího plánu podle **§ 18 věta druhá** zákona č. 561/2004 Sb. (příčemž by formálně byli žáky např. denní formy vzdělávání).

Ve výše uvedeném přechodném období lze tedy externí formu studia ještě v praxi realizovat (pokud ji má daná škola zapsanu v rejstříku škol a školských zařízení). Po uplynutí tohoto přechodného období je nutné zvolit jedno z uvedených řešení.

Vzhledem k tomu, že stávající učební dokumenty dosud neobsahují učební plán distanční formy vzdělávání, lze je v tomto případě měnit či doplňovat, a to postupem upraveným v dosavadních právních předpisech (tedy s podmínkou schválení ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ve smyslu § 39 odst. 1 zákona č. 29/1984 Sb.). V tomto případě se jedná o změnu učebních dokumentů, jejímž účelem je zajistit shodu se zákonem č. 561/2004 Sb. ve smyslu **§ 185 odst. 1 věta třetí**.

Podobně lze postupovat v případě, že stávající učební dokumenty daného oboru vzdělání dosud neobsahují učební plán dálkové formy vzdělávání. V tomto případě lze učební plán dálkové formy vzdělávání schválit pouze jako náhradu za dosavadní externí formu studia, nikoliv obecně, neboť takový postup **§ 185 odst. 1** zákona č. 561/2004 Sb. neumožňuje.

V souladu s **§ 4 odst. 9** vyhlášky č. 65/2005 Sb., kterou se stanoví členění krajských normativů, ukazatele rozhodné pro jejich stanovení, jednotky výkonu pro jednotlivé krajské normativy, vztah mezi ukazateli a jednotkami výkonu, ukazatele pro výpočet minimální úrovně krajských normativů a zásady pro jejich zvýšení a jejich zveřejnění (vyhláška o krajských normativech), se v případě střední školy, konzervatoře a vyšší odborné školy k základní částce normativu stanoví opravný koeficient ve výši 0,05, kterým se základní částka vynásobí, jde-li o žáka nebo studenta, který se vzdělává podle individuálního vzdělávacího plánu.

Finanční náročnost stávající externí formy studia (podle dosavadních pravidel pro přidělování finančních prostředků státního rozpočtu), nové distanční formy vzdělávání a individuálního vzdělávacího plánu podle **§ 18 věta druhá** zákona č. 561/2004 Sb. je tedy stejná.

9. Je možné přijmout dítě do mateřské školy od 1. září 2005 s termínem nástupu 1. února 2006?

Především je nutné zdůraznit, že v praxi často zmiňované rozlišování přijetí dítěte a nástupu dítěte do mateřské školy nemá náležitou oporu ve školské legislativě. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), upravuje v § 34 odst. 2 až 7 pouze přijímání dětí k předškolnímu vzdělávání.

Ředitel mateřské školy rozhoduje o přijetí dítěte do mateřské školy, a jedná-li se o mateřskou školu zřizovanou státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí (na tyto mateřské školy bude dále výklad omezen), rozhoduje v souladu s § 165 odst. 2 písm. b) zákona č. 561/2004 Sb. ve správním řízení. O přijetí dítěte se v takovém případě vydá správní rozhodnutí, v němž se uvede také den, k němuž se dítě do mateřské školy přijímá (tento den nemusí být totožný s datem vydání rozhodnutí). Teprve ke dni, k němuž se dítě do mateřské školy přijímá, se dítě stává dítětem mateřské školy se všemi tomu odpovídajícími právními následky.

To znamená, že ode dne, k němuž bylo dítě přijato k předškolnímu vzdělávání,

- a) má toto dítě nárok na poskytování předškolního vzdělávání v konkrétní mateřské škole,
- b) zákonný zástupce dítěte je povinen platit úplatu za předškolní vzdělávání podle § 123 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb. a zároveň
- c) právnická osoba vykonávající činnost mateřské školy má za podmínek stanovených v § 160 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb. nárok na finanční prostředky státního rozpočtu poskytované podle § 161 odst. 6 prostřednictvím krajských normativů na předškolní vzdělávání tohoto dítěte.

Všechny účinky přijetí dítěte do mateřské školy uvedené v písmenech a) až c) musí nastat k těmto dnem a bylo by obcházením zákona č. 561/2004 Sb., kdyby některé z těchto účinků byly v rozhodnutí stanoveny na pozdější dobu. Především není přípustné, aby právnická osoba vykonávající činnost školy byla příjemcem finančních prostředků státního rozpočtu na dítě, kterému ve skutečnosti neposkytuje předškolní vzdělávání. Taková situace by v některých případech nastala, kdyby platilo, že lze dítě k určitému datu přijmout a k pozdějšímu datu stanovit jeho „nástup“ do mateřské školy.

Jelikož nelze časově rozdělit přijetí dítěte a jeho „nástup“ do mateřské školy, bude nutné popsanou situaci ošetřit jinými právními prostředky:

1. **Přijmout dítě do mateřské školy až k 1. únoru 2006.** V tomto případě by právnická osoba vykonávající činnost mateřské školy v období od 1. září 2005 do 1. února 2006 dítě, jehož se rozhodnutí týká, neuváděla v evidenci dětí jako dítě mateřské školy a nepobírala by na ně finanční prostředky státního rozpočtu. Dítě by v této době nemělo nárok na poskytování předškolního vzdělávání v mateřské škole a zákonný zástupce by neměl povinnost hradit úplatu.
2. **Přijmout dítě do mateřské školy k 1. září 2005.** Dítě by bylo od tohoto data dítětem mateřské školy, a to se všemi důsledky popsanými výše v bodech a) až c). Dítě v tomto případě má nárok na předškolní vzdělávání v mateřské škole, nemusí však do mateřské školy docházet. Je proto možné, aby v období od 1. září 2005 do 1. února 2006, popřípadě do jiného data, do mateřské školy vůbec nedocházelo. K tomu bude nutná náležitá omluva nepřítomnosti dítěte zákonným zástupcem, aby se vyhovělo ustanovení § 35 odst. 1 písm. a) zákona č. 561/2004 Sb. (v opačném případě by byl dán důvod pro ukončení předškolního vzdělávání dítěte). Zákonný zástupce se tím sice nezprošťuje povinnosti hradit úplatu za předškolní vzdělávání, může však požádat ředitele mateřské školy, aby

v souladu s § 6 odst. 4 vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, úplatu na příslušný kalendářní měsíc poměrně snížil. Pokud dítě v daném kalendářním měsíci nedocházelo do mateřské školy ani jeden den, může ředitel v souladu s citovaným ustanovením úplatu poměrně snížit, nejvýše však o polovinu stanovené základní částky. (V souladu s obecně zakotvenou pravomocí ředitele snížit úplatu podle § 123 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb., může ředitel snížit úplatu i v případech, které nejsou v citované vyhlášce výslovně uvedeny. Ředitel je tedy oprávněn úplatu snížit i z důvodu, že dítě docházelo do mateřské školy jen určitou část měsíce, musí však dostát omezením stanoveným v § 6 odst. 4 citované vyhlášky, kterými jsou limit jedné poloviny základní částky a povinnost snížit úplatu poměrně. Ředitel proto v případě, že dítě část měsíce do školy docházelo, může úplatu snížit, avšak pouze poměrně k částce, o níž by úplatu snížil, kdyby dítě v daném kalendářním měsíci nedocházelo do mateřské školy vůbec.)

Závěrem je nutné zdůraznit další podstatný důsledek tohoto řešení pro mateřskou školu. Dítě přijaté k 1. září 2005 do mateřské školy má, jak již bylo řečeno, nárok na poskytování předškolního vzdělávání v této škole. **Tento nárok trvá i po dobu, kdy dítě do mateřské školy zatím nedochází.** Zákonný zástupce projevením vůle, aby dítě „nastoupilo“ později, se tohoto nároku pro své dítě nezříká a mateřská škola musí být připravena poskytnout přijatému dítěti předškolní vzdělávání i před předpokládaným datem „nástupu“, tzn. kdykoliv ode dne jeho přijetí v souladu s organizací provozu mateřské školy.

10. K povinné školní docházce a základnímu vzdělávání osob se zdravotním postižením starších 20 let věku

V souladu s § 36 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), je školní docházka povinná po dobu devíti školních roků, nejvýše však do konce školního roku, v němž žák dosáhne sedmnáctého roku věku.

To znamená, že všem žákům, kteří na území České republiky podléhají povinné školní docházce (a to bez ohledu na jejich případné speciální vzdělávací potřeby), skončí povinnost školní docházky nejpozději na konci školního roku, v němž daný žák dosáhne sedmnáctého roku věku, a to bez ohledu na to, zda navštěvoval školu celých devět školních roků.

Vedle toho § 55 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. umožňuje, aby žák, který po splnění povinné školní docházky nezískal základní vzdělání, pokračoval po splnění zákonem stanovených podmínek v základním vzdělávání, a to až do konce školního roku, v němž dosáhne osmnáctého roku věku. V případě žáků se zdravotním postižením obsahuje zákon č. 561/2004 Sb. ještě výhodnější režim, neboť § 55 odst. 2 umožňuje, aby ředitel školy těmto žákům povolil pokračování v základním vzdělávání i po dosažení osmnáctého roku věku, a to až do konce školního roku, v němž dosáhnou dvacátého roku věku.

Pro osoby, které ani v tomto termínu nezískají základní vzdělání, stanoví zákon č. 561/2004 Sb. v § 55 odst. 3 možnost organizovat v souladu s rámcovým vzdělávacím programem základního vzdělávání kursy pro získání základního vzdělání (dále jen „kurs“), a to v denní nebo v dálkové formě, v základních i středních školách. Tyto kurzy nejsou limitovány věkem a podmínkou pro jejich organizování je předchozí projednání se zřizovatelem a krajským úřadem.

Podrobněji je institut kursu upraven v § 12 a 13 vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky. Žáci zařazení do třídy kursu nejsou žáky školy, která kurs organizuje, a počty žáků vzdělávaných v kursech se nezapočítávají do minimálních počtů žáků upravených v § 4 této vyhlášky. Délku kursu stanoví ředitel školy po zjištění úrovně dosavadního vzdělání žáka, nejvýše však v délce jednoho roku. Není však vyloučena možnost kurs opakovat, pokud žák během jednoho roku základní vzdělání nezíská.

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, považuje pro účely tohoto zákona účast osob mladších 26 let v denní formě kursu pro získání základního vzdělání za plnění povinné školní docházky se všemi z toho plynoucími důsledky v oblasti státní sociální podpory (§ 16).

Dále je možné využít v případě osob s těžkým mentálním postižením, více vadami nebo autismem, které nezískaly základy vzdělání v průběhu své docházky do základní školy speciální, také účasti v kursech k jejich získání organizovaných základní školou speciální (§ 8 odst. 9 vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných).

Závěrem je tedy možné říci, že žáci, kteří již dosáhli nebo do konce školního roku 2004/2005 dosáhnou 20 let věku, v souladu s § 36 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. s ohledem na svůj věk **nepodléhají povinnosti školní docházky**. V souladu s § 55 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb. mohou v základním vzdělávání pokračovat do konce školního roku 2004/2005. Pokud do konce tohoto školního roku nezískají základní vzdělání, mohou v dalším školním roce navštěvovat kurs pro získání základního vzdělání, který může případně organizovat i táž škola, jejímiž jsou nyní žáky.

11. K úplatě za předškolní vzdělávání podle § 123 zákona č. 561/2004 Sb. a souvisejícím otázkám

Od účinnosti zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), a především od vydání vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, obdrželo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“) množství dotazů týkajících se úplaty za vzdělávání v mateřské škole. Následující výklad proto bude členěn podle okruhů nejčastěji kladených otázek.

Úvodem je vhodné upozornit, že v souladu s **§ 123 odst. 2** zákona č. 561/2004 Sb. lze předškolní vzdělávání poskytovat za úplatu ve všech mateřských školách bez ohledu na to, kdo je jejich zřizovatelem. Pouze pro mateřské školy zřizované státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí však platí, že vzdělávání v posledním ročníku mateřské školy se poskytuje bezúplatně, a rovněž § 6 vyhlášky č. 14/2005 Sb., který upravuje podrobnosti týkající se úplaty, se vztahuje pouze na mateřské školy výše uvedených zřizovatelů. **Proto je výklad určen zejména mateřským školám veřejným, a to především zřizovaným obcemi nebo svazky obcí.**

➤ **K bezúplatnosti předškolního vzdělávání v posledním ročníku před zahájením povinné školní docházky**

V **§ 123 odst. 2 věta druhá** zákona č. 561/2004 Sb. se stanoví, že vzdělávání v posledním ročníku mateřské školy zřizované státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí se poskytuje bezúplatně. Účinnost tohoto ustanovení nebyla na rozdíl od § 179 odst. 2 odložena, a proto se předškolní vzdělávání v posledním ročníku mateřské školy poskytuje bezúplatně již od 1. ledna 2005.

Bezúplatné je vzdělávání „v posledním ročníku mateřské školy“, jímž je v souladu s § 1 odst. 7 vyhlášky č. 14/2005 Sb. třetí ročník a vzdělávají se v něm děti, které v období od 1. září do 31. srpna následujícího kalendářního roku dovršily nejvýše 6 let věku, nebo děti, kterým byl povolen odklad povinné školní docházky.

U dětí, jímž byl povolen odklad povinné školní docházky, se nevylučuje, že jim bude bezúplatně poskytováno předškolní vzdělávání v posledním ročníku mateřské školy dvakrát.

Jiná je situace dětí, jejichž zákonní zástupci využili možnosti požádat o přijetí dítěte k plnění povinné školní docházky podle **§ 36 odst. 3** část věty za středníkem zákona č. 561/2004 Sb. Za podmínek stanovených tímto ustanovením může být k plnění povinné školní docházky v daném školním roce přijato dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od počátku školního roku do konce roku kalendářního. V souladu s § 1 odst. 7 vyhlášky č. 14/2005 Sb. toto dítě v období bezprostředně předcházejícím školnímu roku, kdy zahájí povinnou školní docházku, **navštěvuje druhý ročník mateřské školy**, který sice je posledním ročníkem předškolního vzdělávání u konkrétního dítěte, avšak nikoli posledním ročníkem mateřské školy. Vzdělávání v tomto ročníku se tudíž dítěti poskytuje za úplatu a přijetí k plnění povinné školní docházky podle **§ 36 odst. 3** část věty za středníkem zákona č. 561/2004 Sb. nezakládá nárok na poskytování vzdělávání bezúplatně.

➤ **K termínům stanovení výše úplaty**

Jak vyplývá z § 6 odst. 1, 2 a 6 vyhlášky č. 14/2005 Sb., stanoví se úplata za předškolní vzdělávání ve veřejných mateřských školách jako úplata **měsíční**.

Stanovení výše úplaty se v případě mateřských škol zřizovaných státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí svěřuje do působnosti ředitele mateřské školy. Jak bylo uvedeno v Právních výkladech č. 4/2004, stanoví ředitel výši úplaty **obecně**, tzn. například vnitřním předpisem, lze ale zvolit i jiný, méně formální způsob. **Podstatné je, aby s výší úplaty byli zákonní zástupci seznámeni.** V § 6 odst. 1 je upravena tzv. základní částka úplaty, která se zde vymezuje vzhledem k předpokládané možnosti rozhodnout o snížení úplaty. Stanovení této základní částky je stanovením výše úplaty. Díkce § 6 odst. 1 je sice kategorická – výraz „se stanoví“ by sám o sobě ukládal řediteli mateřské školy povinnost, toto ustanovení je však nezbytné vykládat v souladu s **§ 123 odst. 2** zákona č. 561/2004 Sb., který poskytování předškolního vzdělávání za úplatu umožňuje, ale neukládá. **Ředitel mateřské školy se proto může rozhodnout, že úplatu vybírat nebude, musí však o tom vyrozumět zákonné zástupce způsobem, kterým by jinak stanovil výši úplaty** (to platí i pro termíny, kdy tak musí učinit). Zároveň se analogicky uplatní § 6 odst. 2 poslední věta vyhlášky č. 14/2005 Sb. – bezúplatně se bude poskytovat předškolní vzdělávání všem dětem v daném druhu provozu, a to po celé období od 1. září do 31. srpna následujícího kalendářního roku.

Ředitel mateřské školy byl povinen stanovit výši základní částky podle § 7 vyhlášky č. 14/2005 Sb. do 31. ledna 2005. (Připomínáme, že v roce 2005 již nelze vycházet z obecně závazných vyhlášek obce upravujících příspěvek v mateřské škole). Jedná se o první stanovení této úplaty, kterým se v praxi v dané mateřské škole přešlo na nový způsob vybírání úplaty za vzdělávání. Dále se postupuje podle ustanovení § 6 odst. 1 věta druhá vyhlášky č. 14/2005 Sb., podle něhož se **základní částka stanoví vždy k 1. září a dále při přijetí dítěte do mateřské školy.** Podstatné je stanovení základní částky k 1. září, neboť § 6 odst. 2 vyhlášky č. 14/2005 Sb. stanoví, že **základní částka se pro období od 1. září do 31. srpna následujícího kalendářního roku stanoví pro všechny děti v příslušném druhu provozu ve stejné výši.** Respektuje se tak rovnost dětí v přístupu k předškolnímu vzdělávání, zároveň se však fixuje výše základní částky na dobu příslušného školního roku. Ačkoli bylo ustanovení § 6 odst. 2 poslední věta zamýšleno především jako pojistka proti odlišnému stanovení výše úplaty u dětí v tomtéž druhu provozu, lze z jeho díkce dovodit také povinnost stanovit úplatu **ve stejné výši pro všechny měsíce v období od 1. září do 31. srpna následujícího kalendářního roku** (srov. výraz „pro období“).

V případě „stanovení“ částky **při přijetí dítěte do mateřské školy proto nelze její výši měnit** a z tohoto důvodu **splní ředitel mateřské školy svoji povinnost stanovit základní částku při přijetí dítěte oznámením její stanovené výše zákonným zástupcům.**

➤ **K nejvyšší možné úplatě za vzdělávání v mateřské škole**

Při stanovení výše základní částky nesmí ředitel mateřské školy překročit nejvyšší možnou výši úplaty, která se na základě zmocnění v **§ 123 odst. 5** zákona č. 561/2004 Sb. stanoví v § 6 odst. 2 vyhlášky č. 14/2005 Sb. **Nejvyšší možná úplata** (resp. základní částka) zohledňuje potřebu neinvestičních výdajů konkrétní mateřské školy a stanoví se jako **50% skutečných průměrných měsíčních neinvestičních výdajů na dítě v uplynulém kalendářním roce s výjimkou výslovně uvedených výdajů poskytnutých ze státního rozpočtu.** Výčet výdajů ze státního rozpočtu v § 6 odst. 2 vyhlášky č. 14/2005 Sb. je totožný s výčtem v **§ 160 odst.1 písm. c)** zákona č. 561/2004 Sb.

K pojmu průměrné měsíční neinvestiční výdaje na dítě je vhodné uvést několik poznámek:

A) Z některých dotazů, které ministerstvo obdrželo, jsou zřejmé určité interpretační obtíže, jež působí použitý výraz „výdaje“, a to zejména ve vztahu k terminologii zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 250/2000 Sb. používá v úpravě příspěvkových organizací v § 27 a násl.

pojmy náklady a výnosy. Pojem „náklady“ je používán také zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, kde se v § 3 odst. 1 ukládá účetním jednotkám účtovat o veškerých nákladech a výnosech do období, se kterým časově a věcně souvisí (tzv. účetní období), a to bez ohledu na okamžik jejich zaplacení nebo přijetí. Z uvedeného plyne také **pojmová odlišnost nákladů a výdajů**. Zatímco náklady jsou skutečností, která je předmětem účetnictví, a představují snížení ekonomického prospěchu během účetního období, a to jednak ve formě úbytku aktiv, jednak ve formě zvýšení dluhů ve vztahu k určitému účetnímu období, **výdaj je faktickým vydáním prostředků a představuje v § 3 odst. 1 zákona č. 563/1991 Sb. uvedené „zaplacení“ nákladů**. Náklady a výdaje, které spolu souvisí věcně, mohou nastat v jiném okamžiku, a to dokonce i v jiném účetním období. Některé náklady, o nichž se účtuje v určitém účetním období, tedy mohou být zaplacené až v účetním období následujícím a naopak existují i takové výdaje, které se týkají nákladů v příštích účetních obdobích (srov. § 37 vyhlášky č. 505/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou územními samosprávnými celky, příspěvkovými organizacemi, státními fondy a organizačními složkami státu, § 17 odst. 1 vyhlášky č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví, ve znění pozdějších předpisů).

Z tohoto důvodu kategorie nákladů věcně nevyhovuje obsahu § 6 odst. 2 vyhlášky č. 14/2005 Sb., neboť **nejvyšší možnou úplatu je nutné odvodit z výše prostředků, které právnická osoba vykonávající činnost mateřské školy v uplynulém kalendářním roce skutečně vydala** – tj. z výdajů (srov. výraz „skutečných“).

- B) Do skutečných průměrných měsíčních neinvestičních výdajů na dítě se v souladu s § 6 odst. 2 vyhlášky č. 14/2005 Sb. nezapočítávají výdaje, které byly hrazeny z prostředků podle **§ 160 odst. 1** zákona č. 561/2004 Sb. poskytnutých ze státního rozpočtu. **Další vymezení průměrných měsíčních neinvestičních výdajů na dítě § 6 odst. 2 vyhlášky č. 561/2004 Sb. výslovně nezakotvuje**, a proto je bude nezbytné dovodit výkladem zákona č. 561/2004 Sb. a této vyhlášky.

Především je potřeba zdůraznit, že do výdajů na dítě pro účely výpočtu nejvyšší možné úplaty podle § 6 odst. 2 vyhlášky č. 14/2005 Sb. **nelze zahrnout výdaje jiných subjektů než právnické osoby, která vykonává činnost příslušné mateřské školy. Nepatří sem proto například neinvestiční výdaje zřizovatele**, i když je vynaložil na majetek, který je příspěvkové organizaci vykonávající činnost mateřské školy svěřen do správy podle § 27 odst. 2 písm. e) zákona č. 250/2000 Sb. Zřizovatel totiž neposkytuje vzdělávání, a proto ani nemůže mít výdaje „na dítě“, které je podle zákona č. 561/2004 Sb. příjemcem vzdělávání. V praxi někdy dochází také k nesprávnému postupu, kdy zřizovatel neposkytuje příspěvkové organizaci prostředky na provozní výdaje, ale hradí je sám, protože například energie v budově školy jsou hlášeny přímo na zřizovatele. Ani tyto jeho výdaje nelze do výpočtu nejvyšší možné úplaty zahrnout. **Zřizovatel mateřské školy by proto při poskytování prostředků příspěvkové organizaci, která činnost školy vykonává, měl mít na paměti, že tím vytváří podmínky pro stanovení výše úplaty v příštím kalendářním roce**.

Další obtíže působí skutečnost, že právnická osoba vykonávající činnost mateřské školy také zpravidla vykonává činnost dalších škol a školských zařízení. V **§ 123 odst. 2** zákona č. 561/2004 Sb. a § 6 vyhlášky č. 14/2005 Sb. se upravuje pouze **úplata za předškolní vzdělávání, které dětem poskytuje mateřská škola. Nejedná se tedy o úplatu za školské služby**, které jsou dětem poskytovány školskými zařízeními. To je potřeba zdůraznit zejména ve vztahu ke školnímu stravování. **Úplata za předškolní vzdělávání se**

netýká školního stravování, ani když je poskytováno školní jídelnou, jejíž činnost vykonává tatáž právnická osoba, která vykonává činnost mateřské školy. Mateřská škola a školní jídelna jsou vždy od sebe oddělené a vůči sobě jasně obsahově vymezené činnosti. Proto také **do výdajů, z nichž se vypočítá nejvyšší možná úplata, nelze zahrnovat výdaje na poskytování školního stravování**. Do výdajů podle § 6 odst. 2 potom obecně nelze zahrnout ani výdaje právnické osoby na školské služby v dalších školských zařízeních, popřípadě na vzdělávání v jiných školách než v příslušné mateřské škole uskutečňovaných danou právnickou osobou.

Na druhou stranu však výdaje podle § 6 odst. 2 vyhlášky č. 14/2005 Sb. nelze omezovat jen na výdaje hrazené z příspěvku na provoz poskytnutého zřizovatelem příspěvkové organizaci podle § 28 odst. 2 zákona č. 250/2000 Sb. Do výdajů podle § 6 odst. 2 totiž spadají **veškeré výdaje na dítě s výjimkou výdajů hrazených ze státního rozpočtu**, jejichž výčet je uveden v § 6 odst. 2. To znamená, že do výdajů, z nichž se počítá nejvyšší možná úplata budou spadat i výdaje hrazené z tzv. „jiných zdrojů“ podle § 180 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. (aby nedošlo k nedorozumění, je vhodné znovu připomenout, že nejvyšší možná úplata se nestanoví z příjmů z těchto zdrojů, ale z výdajů, které nebyly hrazeny z prostředků státního rozpočtu podle § 160 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.). Jinými zdroji jsou například finanční dary příspěvkové organizaci, ale také příjmy z úplat za předškolní vzdělávání a dotace ze státního rozpočtu k částečné úhradě výdajů na provoz podle § 163 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., jejíž výši stanoví zákon o státním rozpočtu.

- C) Z výše uvedeného vyplývá, že objem výdajů, z něhož se procentním podílem určí nejvyšší možná úplata, je vyhláškou č. 14/2005 Sb. stanoven negativně (je vymezeno, co do něj nepatří), a zároveň kogentně. To znamená, že **vyhláška č. 14/2005 Sb. nepřipouští, aby ředitel mateřské školy z tohoto objemu výdajů vyňal také další výdaje, jež nejsou výslovně uvedeny v § 6 odst. 2 vyhlášky č. 14/2005 Sb.** Není totiž ani účelné to řediteli umožnit, neboť by se tím pouze snížil výsledný procentní podíl, ředitel však nemusí stanovit výši úplaty rovnou nejvyšší možné úplatě, ale může se pohybovat i pod tímto limitem. Zároveň není namístě ani závěr, že odečtením určitých výdajů z celkového objemu se úplata na úhradu právě těchto výdajů neposkytuje. V § 6 odst. 2 je totiž stanoven pouze postup výpočtu nejvyšší možné úplaty, není tím však předurčeno, na co se úplata použije, nebo které konkrétní výdaje vlastně zákonní zástupci hradí.

Při stanovení průměrných měsíčních neinvestičních výdajů na dítě je nezbytné vycházet také z odpovídajícího počtu dětí.

Počtem dětí rozhodným pro určení nejvyšší možné úplaty podle § 6 odst. 2 vyhlášky č. 14/2005 Sb. musí být počet dětí přijatých k předškolnímu vzdělávání. Mateřská škola totiž poskytuje předškolní vzdělávání všem přijatým dětem, na přijaté děti jsou jí také za podmínek stanovených zákonem č. 561/2004 Sb. poskytovány prostředky ze státního rozpočtu (srov. § 160 odst. 3 a § 185 odst. 18 věta druhá zákona č. 561/2004 Sb.).

Pokud by se pro výpočet použil jiný počet dětí, došlo by ke zkreslení výsledku a nejvyšší možná úplata by již neodpovídala 50% skutečných průměrných měsíčních neinvestičních výdajů na dítě podle § 6 odst. 2 vyhlášky. (Z toho mimo jiné vyplývá, že se započtou i děti, kterým se předškolní vzdělávání poskytuje v souladu s § 123 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb. bezúplatně. Z bezúplatnosti předškolního vzdělávání nelze dovodit, že v souvislosti se vzděláváním těchto dětí právnická osoba nenese žádné výdaje.)

Úplata za předškolní vzdělávání se sice stanoví na období od 1. září do 31. srpna následujícího kalendářního roku, nejvyšší možná úplata však podle § 6 odst. 2 vyhlášky č. 14/2005 Sb. vychází ze skutečných průměrných měsíčních neinvestičních výdajů na **dítě v kalendářním roce předcházejícím kalendářnímu roku, v němž se úplata stanoví.** Do

výpočtu za předcházející kalendářní rok se přitom promítnou dva údaje – počet dětí ve školním roce do 31. srpna kalendářního roku (P1) a ve školním roce od 1. září kalendářního roku (P2). Z těchto údajů se stanoví průměrný počet dětí v kalendářní roce váženým aritmetickým průměrem na základě vztahu $(8 \times P1 + 4 \times P2)/12$.

K 31. lednu 2005 a k 1. září 2005 se vychází z údajů ve statistických výkonových výkazech za školní rok 2003/2004 (P1) a 2004/2005 (P2), z nichž se určil průměrný počet dětí v roce 2004. Od školního roku 2005/2006 se bude počet dětí zjišťovat ze školní matriky v souladu s § 28 odst. 2 až 5 a § 185 odst. 18 zákona č. 561/2004 Sb.

➤ K osvobození od úplaty

Podle § 123 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb. rozhoduje o snížení nebo prominutí úplaty ředitel školy. V odstavci 5 se zmocňuje ministerstvo ke stanovení možnosti osvobození od úplaty. Výrazy prominutí úplaty a osvobození od úplaty jsou zde použity jako synonyma. **O osvobození od úplaty rozhoduje ředitel školy v souladu s § 123 odst. 4 zejména v případě dětí, žáků a studentů se sociálním znevýhodněním, může o něm však rozhodnout i v jiných případech podle svého uvážení.** Pravomoc ředitele mateřské školy rozhodnout o osvobození od úplaty se proto v § 6 odst. 3 vyhlášky č. 14/2005 Sb. vymezuje tak, že v uvedených případech je povinen od úplaty osvobodit, popřípadě je oprávněn tak učinit s určitým omezením (§ 6 odst. 4), nezakazuje se mu však rozhodnout o osvobození i v jiných případech.

Jelikož ředitel školy rozhoduje podle správního řádu (stov. § 165 odst. 2 písm i) zákona č. 561/2004 Sb.), musí dbát o to, aby nebyly porušeny obecné zásady správního práva, jako je například zákaz diskriminace, resp. zásada rovnosti před veřejnou správou. Z principů správního práva lze především dovodit **povinnost postupovat v obdobných případech obdobně, a nelze proto v jednom případě od úplaty osvobodit a v jiném za týchž podmínek neosvobodit nebo úplatu pouze snížit.**

Podle ustanovení § 6 odst. 3 vyhlášky č. 14/2005 Sb. je ředitel mateřské školy **povinen osvobodit od úplaty zákonného zástupce dítěte, který pobírá sociální příplatek, nebo fyzickou osobu, která o dítě osobně pečuje a pobírá dávky péčovské péče, pokud řediteli tuto skutečnost prokáže.**

Podle § 51 odst. 2 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, se sociální příplatek přiznává na období od 1. července do 30. června následujícího kalendářního roku nebo v rámci tohoto období na dobu kratší. **Dávky se v rámci uvedeného období vyplácejí vždy po období kalendářního čtvrtletí, přičemž aby mohla být vyplácena dávka také v následujícím čtvrtletí, musí se úřadu státní sociální podpory prokázat výše rozhodných příjmů za čtvrtletí předcházející.** Podle této poměrně komplikované konstrukce zákona č. 117/1995 Sb. se tedy sociální příplatek přiznává na shora uvedené období, avšak může dojít k tomu, že v průběhu tohoto období přestanou být dávky vypláceny. Pro účely osvobození od úplaty je důležitá právě skutečnost, zda zákonnému zástupci náleží výplata sociálního příplatku, neboť osvobozuje se ten zákonný zástupce, který příplatek „pobírá“. K tomu, aby mohl být osvobozen, však musí pobírání příplatku prokázat řediteli mateřské školy, což učiní **předložením písemného oznámení, popřípadě rozhodnutí (resp. jeho úředně ověřené kopie), které by mu měl vydat příslušný úřad státní sociální podpory** podle § 70 odst. 1 nebo § 69 odst. 1 písm. a) zákona č. 117/1995 Sb. Úřad státní sociální podpory přiznává příplatek rozhodnutím, pouze pokud jej nepřiznává v požadované výši, jinak vydává oznámení. Oznámení nebo rozhodnutí se v souladu s uvedenými ustanoveními zákona vydá na začátku období, na něž se příplatek přiznává, a dále vždy v příslušném čtvrtletí, pokud byla prokázána výše rozhodných příjmů. **Pokud zákonný zástupce nepředloží tento doklad, nemusí být od úplaty osvobozen.**

V praxi bude vhodné vydat například takové rozhodnutí, jímž se zákonný zástupce **osvobodí od úplaty za předškolní vzdělávání v každém kalendářním měsíci v období od 1. září do 31. srpna následujícího kalendářního roku, za podmínky, že v tomto měsíci pobírá sociální příplatek a prokáže tuto skutečnost řediteli mateřské školy.** Zároveň se zákonnému zástupci uloží **prokázat** rozhodnutím nebo oznámením vydaným podle § 51 odst. 2 a § 69 odst. 1 písm. a) nebo § 70 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb. pobírání sociálního příplatku na příslušný kalendářní měsíc nejpozději do poloviny měsíce následujícího. Lhůtu je vhodné stanovit na polovinu následujícího kalendářního měsíce proto, že v § 51 odst. 2 zákona č. 117/1995 Sb. se oprávněné osobě ukládá povinnost prokázat rozhodné příjmy za předchozí čtvrtletí do konce prvního měsíce následujícího kalendářního čtvrtletí. V praxi tak mohou nastat situace v souladu se zákonem č. 117/1995 Sb., kdy zákonný zástupce nebude ještě na konci prvního měsíce kalendářního čtvrtletí disponovat příslušným rozhodnutím nebo oznámením. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí nebo oznámení se vydává na celé kalendářní čtvrtletí, postačí, předloží-li je zákonný zástupce jen jednou. Tím prokáže pobírání sociálního příplatku na všechny měsíce příslušného kalendářního čtvrtletí. Na kalendářní čtvrtletí, v němž se rozhodnutí vydává (k 1. 9 se jedná o poslední měsíc 3. čtvrtletí a osvobození od úplaty se tak v tomto čtvrtletí vztahuje pouze na měsíc září, v praxi však může být rozhodnutí vydáno i k jinému datu), je pobírání sociálního příplatku prokázáno příslušným rozhodnutím nebo oznámením úřadu státní sociální podpory, již v průběhu správního řízení o osvobození od úplaty, jehož je rozhodnutí výsledkem.

Zároveň bude **vhodné před vydáním rozhodnutí o osvobození písemně dohodnout se zákonným zástupcem odlišně splatnost úplaty** (umožňuje to § 6 odst. 6 vyhlášky č. 14/2005 Sb., kde se stanoví splatnost úplaty do 15. dne příslušného kalendářního měsíce, pokud ředitel mateřské školy nedohodne se zákonným zástupcem jiný termín úhrady). Vzhledem k tomu, že splatnost úplaty může být podle § 6 odst. 6 vyhlášky č. 14/2005 Sb. předmětem dohody se zákonným zástupcem a ředitel o ní nevydává rozhodnutí, není nutné ji dohodnout se všemi zákonnými zástupci stejně. Splatnost úplaty za příslušný kalendářní měsíc lze **dohodnout například na 20. den následujícího kalendářního měsíce.** Tím se předejde situaci, kdy by nastala splatnost úplaty za první měsíc kalendářního čtvrtletí před termínem stanoveným v rozhodnutí pro prokázání pobírání příplatku. Z praktického hlediska totiž není vhodné, aby v době, kdy se teprve prokazuje důvod k osvobození, byl zákonný zástupce již v prodlení s plněním úplaty, od níž má být osvobozen.

Dále je potřeba pamatovat na skutečnost, že **rozhodnutím stanovená lhůta** k prokázání pobírání sociálního příplatku bude **pouze lhůtou pořádkovou**, což znamená, že samotné její **nedodržení nemá vliv na osvobození od úplaty v příslušném kalendářním měsíci.** V opačném případě by bylo rozhodnutí v rozporu s vyhláškou, která jako podmínku osvobození stanoví pouze prokázání pobírání sociálního příplatku, nikoliv však ve lhůtě uvedené v rozhodnutí. **Proto i tehdy, prokáže-li zákonný zástupce pobírání sociálního příplatku po stanovené lhůtě, je na základě rozhodnutí od úplaty v jednotlivých měsících kalendářního čtvrtletí osvobozen.** (To neplatí v případech, kdy již úplatu v příslušném kalendářním měsíci uhradil. Jednalo by se totiž o úplatu podle práva, poněvadž v době její úhrady nebyly splněny podmínky pro osvobození. Právnícká osoba vykonávající činnost školy nebo školského zařízení proto takovou úplatu nemusí zákonnému zástupci vracet.)

Popsaný způsob, jak řešit osvobození od úplaty, není jediným možným řešením, a uvádí se jen jako příklad, přičemž je možné, že praxe přinese způsoby vhodnější a méně komplikované.

K pobírání dávek pěstounské péče, které je rovněž jedním z důvodů osvobození od úplaty, je vhodné poznamenat, že v souladu s § 2 zákona č. 117/1995 Sb. nepatří dávky pěstounské péče mezi dávky poskytované v závislosti na výši příjmu. V souladu s § 36

citovaného zákona patří mezi dávky pěstounské péče příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte a příspěvek na zakoupení motorového vozidla. Vzhledem k tomu, že poslední dva uvedené příspěvky nemají povahu opakujících se plnění, nelze hovořit o jejich „pobírání“. Rozhodující proto bude především odměna pěstouna, která náleží fyzické osobě podle § 40 zákona č. 117/1995 Sb., a příspěvek na úhradu potřeb dítěte, který je vyplácen v souladu s § 37 odst. 5. Skutečnost, že pobírá dávky pěstounské péče, prokáže fyzická osoba písemným oznámením (popř. rozhodnutím) o tom, že jí byla dávka přiznána, vydaným úřadem státní sociální podpory. Na rozdíl od sociálního příplatku zde není zákonem stanoveno období, na něž se dávka přiznává, ani čtvrtletní cyklus. Otázka, na jakou dobu osvobodit, zde proto není tak složitá a záleží na úvaze ředitele mateřské školy.

➤ Ke způsobu použití prostředků vybraných jako úplaty za vzdělávání

Především je vhodné upozornit, že omezení výše úplaty za předškolní vzdělávání v § 6 odst. 2 vyhlášky č. 14/2005 Sb. procentním podílem ze skutečných průměrných měsíčních neinvestičních výdajů na dítě snížených o určité prostředky poskytované ze státního rozpočtu je pouze způsobem, jak obecně stanovit nejvyšší možnou úplatu a zároveň ji učinit závislou na podmínkách konkrétní školy. **Ze způsobu výpočtu nejvyšší možné úplaty však v žádném případě nelze vyvozovat jakékoliv omezení způsobu použití prostředků vybraných na úplatách.** Z § 123 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb. vyplývá, že úplata za předškolní vzdělávání je příjmem právnické osoby, která vykonává činnost mateřské školy. Jak s tímto příjmem právnická osoba naloží, zákon č. 561/2004 Sb. (s výjimkou pravidel hospodaření školské právnické osoby) neupravuje a zmocnění k takové úpravě vyhláškou rovněž není zakotveno. Prostředky vybrané na úplatách lze proto použít například i na úhradu těch výdajů, které jsou jinak hrazeny ze státního rozpočtu, tzn. také na částečnou úhradu mzdových nákladů.

Meze využití těchto prostředků příspěvkovou organizací však lze dovodit ze smyslu § 27 a násl. zákona č. 250/2000 Sb. **Činnost školy je hlavní činností příspěvkové organizace** podle § 27 odst. 1 a odst. 2 písm. c) citovaného zákona a prostředky vybrané na úplatách jsou příjmem v hlavní činnosti a účtuje se o nich jako o výnosech hospodaření v hlavní činnosti. Zákon č. 250/2000 Sb. v § 27 odst. 2 písm. g) ukládá příspěvkové organizaci sledovat odděleně činnost doplňkovou a hlavní. Podle § 28 odst. 3 se případný zisk vytvářený v doplňkové činnosti smí použít pouze ve prospěch činnosti hlavní, pokud zřizovatel nepovolí jiné využití tohoto zdroje. Využití příjmů z hlavní činnosti mimo hlavní činnost by navíc mohlo být klasifikováno jako obcházení ustanovení § 28 odst. 4 písm. a) nebo povinnosti tvorby rezervního fondu a fondu odměn, které se tvoří ze zlepšeného hospodářského výsledku podle § 30 odst. 1 a § 32 odst. 1.

V zákoně č. 250/2000 Sb. je tedy hospodaření v hlavní činnosti příspěvkové organizace relativně izolované, a pokud zákon výslovně připouští přesun prostředků mezi hlavní a doplňkovou činností, pak jedině ve prospěch činnosti hlavní.

Vzhledem k tomu, že tvorba rezervního fondu a fondu odměn je časově vázána na schválení výše zlepšeného hospodářského výsledku zřizovatelem po skončení kalendářního roku (§ 30 odst. 2, § 32 odst. 2), **lze během roku dočasně použít některé příjmy v hlavní činnosti mimo tuto hlavní činnost.** Podmínkou však je, že to **nevyklučuje jejich případné účelové určení** (které ovšem u prostředků vybraných na úplatách dáno není), a dále **že budou do konce příslušného účetního období do hospodaření v hlavní činnosti vráceny.**

Pokud by činnost mateřské školy vykonávala **školská právnická osoba**, uplatní se ustanovení **§ 134 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.**, které výslovně ukládá školské právnické osobě **použít příjmy získané hlavní činností pouze na tuto hlavní činnost.**

➤ K možnosti příspěvkové organizace přijímat dary

Časté jsou rovněž dotazy, zda a od kterých osob může „ředitel mateřské školy přijímat nad rámec úplaty finanční dary“. Zde je potřeba uvést na pravou míru některé souvislosti.

Samozřejmě se má namysli **přijímání darů** nikoliv ředitelem školy, **ale právnickou osobou, která vykonává činnost školy nebo školského zařízení** (v případě příspěvkových organizací a školské právnické osoby bude ředitel školy pouze jednat jako statutární orgán). Finanční dary je možné právnické osobě poskytovat na základě **darovací smlouvy** podle § 628 až 630 občanského zákoníku. **Darovací smlouva je tzv. právním titulem poskytnutí daru a s úplatou za vzdělávání nemá nic společného** (úplata není darováním, a proto o případném daru nelze ani hovořit jako o poskytnutém „nad rámec úplaty“). Podotýkáme, že darovací smlouva je dvoustranným právním vztahem, jehož účastníci jsou si rovni a nemohou vůči sobě vynucovat souhlasný projev vůle, který je k uzavření smlouvy nezbytný. Darovací smlouva je v zásadě neformální, což znamená, že se u ní nevyžaduje písemná forma, s výjimkou případů podle § 628 odst. 2 občanského zákoníku, kdy je předmětem daru nemovitost, nebo nedojde-li k odevzdání a převzetí věci při darování.

V případě, že není uzavřena smlouva písemnou formou, je však nutné, aby právnická osoba vykonávající činnost školy vystavila jakožto obdarovaný alespoň potvrzení o převzetí plnění, jehož kopii bude vést v účetnictví.

➤ K možnosti zřizovatele ovlivnit stanovení výše úplaty za předškolní vzdělávání v jím zřízené mateřské škole

Otázka stanovení výše úplaty za předškolní vzdělávání je aktuální nejen pro ředitele mateřské školy a zákonné zástupce dětí, ale také pro zřizovatele. Důležitou otázkou v případě obcí je, jak mají postupovat v případě, že ředitel jimi zřízené mateřské školy stanoví úplatu v nesprávné výši.

Za „nesprávné“ stanovení výše úplaty lze považovat pouze takové její stanovení, které je **v rozporu s uvedenými právními předpisy**, zejména s ustanoveními § 6 vyhlášky, jimiž se stanoví nejvyšší možná úplata a ukládá se řediteli mateřské školy stanovit vyšší úplaty pro všechny děti v mateřské škole v příslušném druhu provozu ve stejné výši. Je-li úplata stanovena v mezích stanovených právními předpisy, jedná se o úplatu ve „správné“ výši.

Dodržování právních předpisů, které se vztahují k poskytování vzdělávání a školských služeb, při stanovení úplaty za vzdělávání, je **oprávněna kontrolovat Česká školní inspekce** v rámci státní kontroly podle zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s **§ 174 a násl.** zákona č. 561/2004 Sb. Podle **§ 175 odst. 4** je osoba, u níž byla provedena inspekční činnost (tzn. příspěvková organizace), povinna bez zbytečného odkladu, nejpozději ve lhůtě stanovené Českou školní inspekcí **přijmout opatření k odstranění nedostatků zjištěných při inspekční činnosti**. Pro ředitele školy to znamená povinnost **uvést stanovenou výši úplaty do souladu s právními předpisy**. Druhá věta **§ 175 odst. 4** ukládá zřizovateli na základě výsledků inspekční činnosti přijmout bez zbytečného odkladu opatření ve školách a školských zařízeních, které zřizuje. Upozorňujeme, že se při tom zřizovatel musí pohybovat v mezích svých pravomocí. Toto ustanovení proto nelze vykládat tak, že zřizovateli přiznává oprávnění zasáhnout do pravomoci ředitele a změnit stanovenou úplatu nebo ji stanovit jinak.

V případě, že ředitel mateřské školy překročí stanovenou nejvyšší možnou úplatu, nedodrží jiné podmínky stanovené vyhláškou, nebo na základě kontrolního zjištění České školní inspekce neuvede stanovenou výši úplaty do souladu s právními předpisy, **a bude-li možné takové jednání považovat za závažné porušení právních povinností** vyplývajících z vykonávané funkce ředitele, bude naplněn důvod, pro nějž je zřizovatel oprávněn v souladu

s § 166 odst. 5 písm. a) zákona č. 561/2004 Sb. **odvolat ředitele příspěvkové organizace** z funkce (v souladu s § 166 odst. 1 je ředitel příspěvkové organizace zároveň ředitelem všech škol a školských zařízení, jejichž činnost příspěvková organizace vykonává). Zda se jedná o závažné porušení právních povinností, **určí v případě pracovněprávního sporu soud**.

Na samotné stanovení výše úplaty za předškolní vzdělávání ředitelem mateřské školy zřizovatel nemůže působit podle zákona č. 561/2004 Sb. **Je totiž výhradní pravomocí ředitele školy stanovit výši úplaty, popřípadě stanovit, že úplatu vybírat nebude**. Zřizovatel má možnost **ovlivnit postup ředitele pouze nepřímo**, a to při tvorbě rozpočtu příspěvkové organizace poskytnutím **příspěvku na provoz** podle § 28 odst. 2 zákona č. 250/2000 Sb. ve výši, která sama o sobě nebude stačit na pokrytí veškerých nákladů příspěvkové organizace. Pro ředitele školy pak bude jedním ze způsobů, jak zajistit vyrovnaný rozpočet příspěvkové organizace, stanovení dostatečné výše úplaty za vzdělávání. I při tomto postupu je však nezbytné, aby měl zřizovatel na zřeteli **nejvyšší možnou úplatu** stanovenou prováděcím právním předpisem.

12. K rozhodování ředitele základní školy o odkladu povinné školní docházky

O přijetí k základnímu vzdělávání rozhoduje v souladu s **§ 46 odst. 1** zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školní zákon), ředitel školy, a to za podmínek stanovených v **§ 36**.

Rozhodnutí ředitele školy zřizované státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí je v souladu s **§ 165 odst. 2 písm. e) a § 183 odst. 1** rozhodnutím správním, na které se v plném rozsahu vztahuje správní řád.

Rozhodnutí o přijetí do prvního ročníku základního vzdělávání pro následující školní rok plní v souladu s § 46 odst. 1 zároveň funkci zápisu dítěte k plnění povinné školní docházky ve smyslu **§ 36 odst. 4**.

V rozhodnutí ředitele školy o přijetí dítěte do prvního ročníku základního vzdělávání by mělo být vždy uvedeno, od jakého školního roku je dítě k základnímu vzdělávání přijímáno. Uvedený údaj je nezbytný z důvodu určitosti rozhodnutí a jednoznačného vymezení vzniku právních nároků s rozhodnutím spojených.

Pravomocným rozhodnutím o přijetí dítěte do prvního ročníku základního vzdělávání vzniká dítěti právní nárok na to, stát se od začátku následujícího školního roku žákem dané základní školy. Do začátku následujícího školního roku však toto rozhodnutí nezpůsobuje žádné jiné právní účinky (zákonný zástupce si dokonce může v mezidobí své rozhodnutí rozmyslet a „zapsat“ dítě do jiné základní školy, např. z důvodu přestěhování apod.).

O odkladu povinné školní docházky rozhoduje v souladu s **§ 37 odst. 1** po splnění **zákonem stanovených podmínek ředitel školy**. Rozhodnutí o odkladu povinné školní docházky je v případě ředitelů škol zřizovaných státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí samostatným správním rozhodnutím ve smyslu **§ 165 odst. 2 písm. c)**.

Ustanovení **§ 37 odst. 1** nestanoví, že o odkladu povinné školní docházky může rozhodnout pouze ředitel školy, kam byl žák pravomocně přijat pro následující školní rok do prvního ročníku základního vzdělávání.

Uvedené řešení nelze ani považovat za rozumné, neboť by v takovém případě bylo nezbytné vydat dvě správní rozhodnutí (jedno o přijetí dítěte do prvního ročníku základního vzdělávání od následujícího školního roku, druhé o odkladu povinné školní docházky o jeden školní rok), příčemž jedno rozhodnutí v praxi vylučuje naplnění rozhodnutí druhého.

Na základě výše uvedeného mohou v praxi nastat v zásadě dvě situace:

- Zákonný zástupce se dostaví k zápisu do prvního ročníku základního vzdělávání a rovnou požádá ředitele dané školy o odklad povinné školní docházky (a tuto žádost zákonem stanoveným způsobem doloží). V takovém případě může ředitel školy rozhodnout přímo o odkladu povinné školní docházky. Není důvod zároveň rozhodovat o přijetí dítěte do prvního ročníku základního vzdělávání pro následující školní rok, neboť takové rozhodnutí by v praxi stejně nebylo naplněno. Zákonný zástupce dítěte, kterému byl povolen odklad povinné školní docházky, je pak povinen dostavit se v následujícím školním roce opět k zápisu do prvního ročníku základního vzdělávání, a to do základní školy podle svého výběru.
- Zákonný zástupce se dostaví k zápisu do prvního ročníku základního vzdělávání a požádá o přijetí dítěte do prvního ročníku základního vzdělávání pro následující školní rok. Zákonný zástupce v tuto chvíli o odklad povinné školní docházky dítěte nepožádá,

přestože byl o této možnosti informován ve smyslu § 37 odst. 2. Ředitel školy vydá rozhodnutí o přijetí dítěte do prvního ročníku základního vzdělávání pro následující školní rok.

Následně požádá zákonný zástupce ředitele školy o odklad povinné školní docházky (a tuto žádost zákonem stanoveným způsobem doloží). Tento případ nelze vyloučit, neboť § 37 odst. 1 nestanoví konečný termín pro podání žádosti o odklad povinné školní docházky. S ohledem na § 37 odst. 3 však lze dovodit, že o odkladu povinné školní docházky musí být rozhodnuto před začátkem příslušného školního roku.

V takovém případě vydá ředitel školy následně také rozhodnutí o odkladu povinné školní docházky. Rozhodnutí o přijetí do prvního ročníku základního vzdělávání zůstane sice pravomocné i nadále (není dán právní důvod pro jeho zrušení), nebude však v praxi realizováno, neboť dítě do prvního ročníku nenastoupí.

Také v tomto případě je zákonný zástupce dítěte, kterému byl povolen odklad povinné školní docházky, povinen dostavit se v následujícím školním roce opět k zápisu do prvního ročníku základního vzdělávání, a to opět do základní školy podle svého výběru.

➤ **Zákonem stanovené podmínky pro povolení odkladu povinné školní docházky**

V souladu s § 37 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. je ředitel školy oprávněn povolit odklad povinné školní docházky pouze v případě, že je žádost zákonného zástupce doložena **doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení a odborného lékaře.**

Zákonný zástupce tedy musí vždy řediteli školy doložit **obě** výše uvedená doporučující posouzení.

Zatímco k pojmu „odborný lékař“ je v těchto Právních výkladech zveřejněn samostatné stanovisko (stanovisko č. 5), na tomto místě je vhodné se zastavit nad pojmem „příslušné školské poradenské zařízení“.

Příslušnost školského poradenského zařízení zakotvená v § 37 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. je příslušností věcnou. V souladu s § 5 a 6 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, se jedná o vymezení toho, který typ školského poradenského zařízení bude v daném případě příslušný k posouzení školní zralosti konkrétního dítěte.

Z § 6 odst. 4 písm. a) vyhlášky č. 72/2005 Sb. vyplývá, že ke zjišťování speciální připravenosti žáků se zdravotním postižením na povinnou školní docházku je věcně příslušné **speciálně pedagogické centrum** jako typ školského poradenského zařízení.

V ostatních případech je v souladu s § 5 odst. 3 písm. a) vyhlášky č. 72/2005 Sb. věcně příslušná ke zjišťování připravenosti dětí na povinnou školní docházku **pedagogicko-psychologická poradna** jako typ školského poradenského zařízení.

Příslušnost školského poradenského zařízení ve smyslu § 37 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. v žádném případě nelze posuzovat jako příslušnost místní. Z žádného právního předpisu nevyplývá povinnost zákonného zástupce obrátit se se žádostí o zjištění školní připravenosti dítěte na školské poradenské zařízení v určitém územním obvodu. Je tedy na rozhodnutí zákonného zástupce, na které věcně příslušné školské poradenské zařízení zapsané v rejstříku škol a školských zařízení se obrátí.

13. K použití obecné a zvláštní úpravy nejnižšího a nejvyššího počtu dětí, žáků a studentů ve třídě, studijní skupině a oddělení

Ustanovením § 23 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), je dán obecný základ pro udělování výjimek z nejnižšího a nejvyššího počtu dětí, žáků a studentů ve třídě, studijní skupině a oddělení. Uvedené ustanovení rozeznává dva způsoby stanovení těchto počtů a s nimi spojený dvojitý limit výjimek:

1. počet stanovený prováděcím právním předpisem na základě zmocnění § 23 odst. 3 školského zákona:

a) pro jednotlivé druhy škol a jejich třídy

- mateřská škola - § 2 vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání
- základní škola - § 4 vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky
- střední škola - § 2 odst. 1 až 4 vyhlášky č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři
- konzervatoř - § 18 odst. 1 vyhlášky č. 13/2005 Sb.
- vyšší odborná škola - § 4 odst. 1 vyhlášky č. 10/2005 Sb., o vyšším odborném vzdělávání

b) pro třídu, oddělení a studijní skupinu zřízenou pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením (těžkým zdravotním postižením) a pro třídu ve škole při zdravotnickém zařízení - § 10 odst. 1 vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí žáků a studentů mimořádně nadaných, a pro školu samostatně zřízenou pro děti žáky a studenty se zdravotním postižením a pro školu při zdravotnickém zařízení - § 10 odst. 6 vyhlášky č. 73/2005 Sb.

c) pro přípravnou třídu základní školy - § 7 odst. 1 vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky.

Z těchto počtů se povoluje výjimka, tj. navýšení nebo snížení nejvýše o 4 děti, žáky a studenty.

2. počet stanovený zákonem:

- pro účely vzdělávání v jazyce národnostní menšiny - § 14 odst. 2 a 3 zákona č. 561/2004 Sb.
- pro přípravné třídy základní školy - § 47 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

Z těchto počtů se povoluje výjimka, tj. navýšení nebo snížení nejvýše o 20 % dětí, žáků a studentů.

V praxi mohou nastat případy, kdy budou splněny podmínky pro uplatnění nikoli pouze jedné z výše uvedených právních úprav. Jelikož se vždy bude jednat o některý druh školy, je třeba považovat právní úpravu pro jednotlivé druhy škol za úpravu obecnou. Pokud však zároveň půjde o situaci, s níž počítají příslušná ustanovení školského zákona, popř. vyhlášky č. 73/2005 Sb., bude nutno aplikovat tato ustanovení, jakožto právní úpravu speciální. V této souvislosti je nezbytné především přesně vymezit podmínky pro uplatnění jednotlivých speciálních právních úprav a právní důsledky jejich aplikace, včetně případného doplnění neúplné úpravy speciální úpravou obecnou.

➤ **Vzdělávání v jazyce národnostní menšiny**

Problematiku vzdělávání příslušníků národnostních menšin upravuje § 14 zákona č. 561/2004 Sb. Podle § 14 odst. 2 a 3 zákona č. 561/2004 Sb. lze předškolní, základní a střední vzdělávání v (výhradně) jazyce národnostní menšiny **realizovat dvojím způsobem:**

1. zřízením třídy příslušného ročníku (tj. tvořenou dětmi nebo žáky jednoho ročníku) mateřské školy (základní školy; střední školy) za podmínky, že se ke vzdělávání v jazyce národnostní menšiny přihlásí nejméně 8 dětí (10 žáků; 12 žáků) s příslušností k národnostní menšině, nebo

2. zřízením školy s jazykem národnostní menšiny za podmínky, že všechny třídy budou v průměru naplněny nejméně 12 dětmi nebo žáky s příslušností k národnostní menšině v jedné třídě (v případě střední školy nejméně 15 žáky)

Při rozhodování o tom, zda v konkrétním případě vycházet z počtu dětí a žáků ve třídě stanoveného obecným právním předpisem nebo ze speciální právní úpravy § 14 odst. 2 a 3 zákona č. 561/2004 Sb., je tedy třeba v prvé řadě vyhodnotit, zda skutečně nastal některý ze dvou výše uvedených případů realizace vzdělávání příslušníků národnostních menšin. Pouze v těchto přesně vymezených případech je použitelná speciální právní úprava počtu dětí a žáků ve třídě, v ostatních případech je třeba použít právní úpravu obecnou.

Pokud je ve škole zřízena **třída příslušného ročníku ke vzdělávání v jazyce národnostní menšiny**, vyplývají z této skutečnosti další právní důsledky. Jelikož má taková třída nejnižší počet žáků v souladu s § 14 odst. 2 a 3 zákona č. 561/2004 Sb. stanoven absolutně (nikoli průměrem), **nelze zahrnovat počet žáků této třídy do celkového počtu žáků školy pro účely výpočtu průměrného počtu žáků na 1 třídu podle obecné právní úpravy, ani nelze zahrnout tuto třídu do celkového počtu tříd dané školy pro účely tohoto výpočtu.**

Příklad

Základní škola je tvořena 4 třídami o celkovém počtu 54 žáků. Jednou z těchto tříd je třída příslušného ročníku ke vzdělávání v jazyce národnostní menšiny s počtem žáků 11. Nejnižší počet 10 žáků ve třídě stanovený § 14 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb. je tedy v daném případě splněn a není nutno povolovat výjimku. Následně je třeba posoudit, zda průměrný počet žáků na 1 třídu v této škole je v souladu s obecnou právní úpravou vyhlášky č. 48/2005 Sb. V souladu s výše uvedeným je třeba považovat předmětnou základní školu pro účely tohoto posouzení za „třítrídni“ s počtem žáků 43 a zjistit soulad zjištěného průměrného počtu s ustanovením § 4 odst. 4 vyhlášky č. 48/2005 Sb. Výsledný průměrný počet žáků na 1 třídu 14,3 je s požadavkem citovaného ustanovení(14) v souladu a tudíž není nutno povolovat výjimku.

Závěrem je třeba upozornit na skutečnost, že s ohledem na absenci speciální právní úpravy nejvyššího počtu dětí a žáků ve třídě a nejnižšího počtu žáků střední školy se pro účely stanovení těchto počtů v oblasti vzdělávání příslušníků národnostních menšin použije obecná úprava.

➤ **Přípravné třídy základní školy**

V § 47 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. je stanoven pouze nejnižší počet dětí (7) pro zřízení přípravné třídy základní školy. Nejvyšší počet dětí (15) je stanoven v § 7 odst. 1 vyhlášky č. 48/2005. Skutečnost, že tato speciální právní úprava má přednost před obecnou právní úpravou § 4 vyhlášky č. 48/2005 Sb. a s tím související nemožnost zohledňovat tuto třídu, resp. do ní zařazené děti při výpočtu průměrného počtu žáků na 1 třídu v dané škole, vyplývá navíc přímo z ustanovení § 24 odst. 3 vyhlášky č. 48/2005 Sb., podle kterého se obecná právní úprava počtů na přípravné třídy nevztahuje.

➤ **Třídy, oddělení a studijní skupiny podle § 10 odst. 1 vyhlášky č. 73/2005 Sb.**

Pokud jde o třídu, oddělení a studijní skupinu zřízené pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením (těžkým zdravotním postižením) a třídu ve škole při zdravotnickém zařízení, je třeba vycházet z obdobných principů jako v případě třídy příslušného ročníku ke vzdělávání v jazyce národnostní menšiny. To znamená po posouzení, zda konkrétní třída (studijní skupina, oddělení) podléhá režimu § 10 odst. 1 vyhlášky č.73/2005 Sb., zhodnotit, zda je počet žáků v souladu s tímto ustanovením, které má přednost před obecnou právní úpravou pro příslušný druh školy. Při posuzování souladu počtu dětí, žáků a studentů dané školy s obecnou právní úpravou již tuto třídu nezohledňovat.

Rovněž zde je třeba upozornit na skutečnost, že s ohledem na absenci speciální právní úpravy nejnižšího počtu žáků střední školy a konzervatoře, se i v případě, že je na střední škole zřízena třída pro žáky se zdravotním postižením, resp. takové oddělení na konzervatoři, použije obecná právní úprava. Jiná situace ovšem nastává, pokud je příslušná škola samostatně zřízena pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením, popř. se jedná o školu při zdravotnickém zařízení. V takovém případě se uplatní speciální právní úprava podle § 10 odst. 6 vyhlášky č. 73/2005 Sb.

14. Tvorba názvu právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení

➤ **Obecná východiska**

Nezbytným identifikačním znakem, bez kterého není možná existence žádné právnické osoby, je její název. Požadavek, aby název právnické osoby byl určen již při jejím zřízení, vychází z ustanovení § 19b odst. 1 občanského zákoníku. Jednotlivé zákony upravující vznik a postavení konkrétních právnických osob (např. zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, pro příspěvkovou organizaci územního samosprávného celku; zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), pro školskou právnickou osobu; zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, pro obecně prospěšnou společnost; příslušná ustanovení části druhé obchodního zákoníku pro obchodní společnosti) následně zakotvují název těchto právnických osob jako povinnou **součást jejich zakladatelského dokumentu**. Některé z uvedených zákonů zároveň výslovně upravují požadavek nezaměnitelnosti názvu (obchodní zákoník, zákon č. 250/2000 Sb.) a jeho „neklamavosti“ (obchodní zákoník), lze však konstatovat, že takové vlastnosti by měl vykazovat název jakékoliv právnické osoby.

Název právnické osoby je údajem **zapisovaným** v první řadě do obchodního nebo jiného rejstříku (např. rejstřík školských právnických osob, rejstřík obecně prospěšných společností), tedy **do rejstříků**, do kterých musí být zpravidla právnická osoba zapsána, aby mohla vzniknout (v případě příspěvkové organizace územního samosprávného celku až po svém vzniku). Pokud jde o právnickou osobu vykonávající činnost školy nebo školského zařízení, zapisuje se údaj o jejím názvu vedle rejstříků podle předchozí věty též do rejstříku škol a školských zařízení podle **§ 144 odst. 1 písm. b)** zákona č. 561/2004 Sb. v rámci zápisu konkrétní školy nebo školského zařízení, tj. činností vykonávaných touto právnickou osobou. Rejstřík škol a školských zařízení vznikl ke dni účinnosti zákona č. 561/2004 Sb. (1. ledna 2005) transformací ze sítě škol, předškolních a školských zařízení, v souladu s **§ 186 odst. 1** zákona č. 561/2004 Sb., přičemž údaje, které tam byly uvedeny, se automaticky „překlopily“ do rejstříku škol a školských zařízení, a to včetně údajů o názvech právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení („názvy škol“ podle dřívější terminologie).

S ohledem na naprosto odlišné pojetí názvů podle dřívější právní úpravy (nejednotná úprava ve vyhláškách, odlišné vymezení druhů a typů škol), je údaj o názvu jedním z údajů, které bude v řadě případů **nezbytné** podle **§ 186 odst. 1** zákona č. 561/2004 Sb. **uvést do souladu s platnou právní úpravou do 31. března 2006**. Žádost o zápis změny údaje o názvu je třeba podat podle **§ 149 odst. 2** zákona č. 561/2004 Sb. orgánu, který vede rejstřík škol a školských zařízení, do 30 dnů ode dne, kdy ke změně došlo. Současně bude nutné v souladu s právním předpisem upravujícím vznik a postavení příslušné právnické osoby a vedení rejstříku, do kterého musí být tato právnická osoba zapsána, požádat o zápis změny tohoto údaje v příslušném rejstříku (viz např. § 28 odst. 7 obchodního zákoníku, § 5 odst. 5 zákona č. 248/1995 Sb., **§ 159 odst. 1** zákona č. 561/2004 Sb.).

➤ **Základní ustanovení**

Základem platné právní úpravy názvu právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení je **§ 8 odst. 8** zákona č. 561/2004 Sb., který rozeznává následující **součásti názvu**:

- 1) označení druhu nebo typu školy,
- 2) označení druhu nebo typu školského zařízení,

- 3) upřesňující přívlastek,
- 4) čestný název.

Pravidla pro použití uvedených označení při tvorbě názvu právnické osoby, a to zejména v závislosti na činnosti, kterou vykonává, budou vyložena níže.

➤ Výkon činnosti školy

Z § 8 odst. 8 zákona č. 561/2004 Sb. na prvním místě vyplývá, že název právnické osoby, vykonávající činnost školy (více škol) musí obsahovat označení druhu nebo typu školy.

Druh školy

Druh školy je pojmem, který vždy odpovídá určitému druhu vzdělávání, tak jak jsou upraveny v částech druhé až šesté a části osmé zákona č. 561/2004 Sb. Znamená to, že uvedené pojmy vyjadřují **zásadní odlišnost v právní úpravě vzdělávání**, které se na školách zahrnutých do jím označené kategorie uskutečňuje. Uvedením druhu školy v názvu právnické osoby se vyjádří nejjobecnějším možným způsobem rozdílný charakter činnosti, kterou vykonává. Výhodou tvorby názvu pomocí druhu školy je **dosazení jeho maximální stručnosti**. Nevýhodou použití pouhého druhu může být nedostatečné odlišení od jiných právnických osob.

Podle § 7 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb. je vzdělávací soustava tvořena následujícími druhy škol:

- 1) mateřská škola,
- 2) základní škola,
- 3) střední škola (k pojům „gymnázium“, „střední odborná škola“ a „střední odborné učiliště“ uvedeným v závorce za tímto druhem školy viz dále),
- 4) konzervatoř,
- 5) vyšší odborná škola,
- 6) základní umělecká škola,
- 7) jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky.

Poddruh střední školy

V § 7 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb. je uveden taxativní výčet druhů škol, přičemž za pojmem „střední škola“ jsou v závorce uvedeny pojmy „gymnázium“, „střední odborná škola“ a „střední odborné učiliště“. Jedná se o dřívější druhy středních škol podle zrušeného zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, které však z hlediska principů platné právní úpravy svůj dosavadní význam ztrácejí.

Jde však přesto nadále o označení, která se **značnou mírou obecnosti** vymezují jednotlivé **kategorie středních škol** a která je možno nazvat např. jako „poddruhy“. Tím je vyjádřena jejich současná podřazenost pojmu „střední škola“ a nadřazenost konkrétním typům středních škol. S ohledem na shora uvedené je třeba konstatovat, že zavedení předmětných pojmů znamená zároveň **zavedení další úrovně označování** pro střední školy (vedle obecného označení druhu „střední škola“ a konkrétního označení typu např. „střední zemědělská škola“ meziúroveň např. „střední odborná škola“). Jeví se jako nesporné, že zakotvení této meziúrovně („poddruhů“) v zákoně umožňuje (a právě pouze za tímto účelem se v zákoně

objevuje) její použití v názvu právnické osoby vykonávající činnost školy. V konečném důsledku zavedení těchto pojmů tedy dává zřizovateli k dispozici více variant pro vytvoření názvu příslušné právnické osoby.

Typ školy

Typ školy je pojmem, který **odlišuje** školy v rámci určitého druhu školy (vzdělávání) **podle** jejich **zaměření**. Použitím uvedených pojmů v názvu právnické osoby můžeme vyjádřit **poměrně konkrétním způsobem** zaměření vzdělávání, které uskutečňuje. Typ školy na rozdíl od druhu školy **nevyjadřuje odlišnost v právní úpravě** uskutečňovaného vzdělávání. Výhodou tvorby názvu pomocí typu školy je jednoznačnější specifikace činností vykonávaných právnickou osobou, čímž je dosaženo výraznějšího odlišení od jiných právnických osob.

Podle **§ 7 odst. 3** zákona č. 561/2004 Sb. je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zmocněno stanovit prováděcím právním předpisem typy škol podle jejich zaměření pro účely jejich označování. **V rámci jednotlivých druhů škol** jsou upraveny **typy škol** následovně:

1. mateřská škola –

§ 5 vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných – pro účely označování mateřských škol samostatně zřízených pro děti se zdravotním postižením (např. mateřská škola pro hluchoslepy, mateřská škola logopedická, mateřská škola při zdravotnickém zařízení)

2. základní škola –

a) § 16 odst. 8 zákona č. 561/2004 Sb. – základní škola speciální,

b) § 5 vyhlášky č. 73/2005 Sb. pro účely označování základních škol samostatně zřízených pro žáky se zdravotním postižením (např. základní škola pro zrakově postižené, základní škola praktická, základní škola pro žáky se specifickými poruchami učení)

3. střední škola –

a) § 1 vyhlášky č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, obecně pro účely označování středních škol (např. střední průmyslová škola, hotelová škola, obchodní akademie),

b) § 5 vyhlášky č. 73/2005 Sb. pro účely označování středních škol samostatně zřízených pro žáky se zdravotním postižením (např. střední škola pro zrakově postižené, střední škola pro tělesně postižené, odborné učiliště, praktická škola)

4. konzervatoř –

§ 5 vyhlášky č. 73/2005 Sb., pro účely označování konzervatoří samostatně zřízených pro žáky se zdravotním postižením (konzervatoř pro zrakově postižené)

5. vyšší odborná škola –

podle § 1 vyhlášky č. 10/2005 Sb., o vyšším odborném vzdělávání, vyplývají jednotlivé typy vyšších odborných škol z jejich oborového, případně mezioborového zaměření. Citované ustanovení je však pro určení typů vyšších odborných škol v podstatě bez významu.

Chceme-li v názvu určit zaměření vyšší odborné školy, lze tak učinit připojením upřesňujícího přívlastku k označení druhu (např. vyšší odborná škola zdravotnická). Pokud bychom však chtěli použít název, jehož součástí by nebylo přesné označení druhu, bylo by tak možno učinit pouze za podmínky výslovného uvedení takového specifického označení jakožto typu školy v prováděcím právním předpisu (jako v případě středních škol např. obchodní akademie podle § 1 vyhlášky č. 13/2005 Sb.).

Pro účely označování základních uměleckých škol a jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky nejsou prováděcími právními předpisy stanoveny žádné typy těchto škol.

➤ **Zásady pro použití druhu školy nebo typu školy v názvu**

1. **Zásada obligatorního použití** – pokud vykonává právnická osoba činnost školy, musí být tato činnost v jejím názvu vyjádřena.

2. **Zásada volby** – je na příslušné právnické osobě (popř. jejím zřizovateli), zda se rozhodne vytvořit svůj název pomocí druhů školy nebo typů školy (*např. alternativou označení „střední průmyslová škola“ je jak označení „střední odborná škola“, tak označení „střední škola“*), pokud jsou typy školy v prováděcím právním předpise zavedeny.

3. **Zásada respektování zákonného označení** – je nezbytné použít přesné označení druhu nebo typu školy, tak jak je uvedeno v právním předpisu (*např. zákonné označení druhu „střední škola“ nelze nahradit označením „střední školy“, které zákon nezná a nemá tudíž z hlediska platné právní úpravy žádný význam; stejně tak nelze namísto označení druhu „jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky“ použít stručnější název „jazyková škola“, který rovněž nemá žádný právní význam; konečně nelze druh nebo typ školy v názvu právnické osoby uvést zkratkou, např. „ZŠ a MŠ“. Naopak je nerozhodné, zda bude druh či typ školy uveden v názvu s malým či s velkým počátečním písmenem, např. „Základní škola a Mateřská škola“ či „Základní škola a mateřská škola“*).

4. **Zásada uvedení všech druhů** – v názvu je třeba vyjádřit vyčerpávajícím způsobem všechny druhy škol, jejichž činnost právnická osoba vykonává (*např. vykonává-li právnická osoba činnost mateřské školy a základní školy, musí být uvedena v názvu označení druhů „základní škola“ a „mateřská škola“, popř. vyjádřeny prostřednictvím odpovídajících typů*).

5. **Zásada mezidruhové kombinace** – pokud právnická osoba vykonává činnost více druhů škol, nelze požadovat respektování shodné úrovně označení v rámci celého názvu, neboť, jak vyplývá z výše uvedeného přehledu typů (resp. také „poddruhů“ u střední školy), nevytváří právní úprava srovnatelné úrovně označení pro všechny druhy škol. Takový požadavek by znamenal ničím neodůvodněné omezení při tvorbě názvu, spočívající v určitých případech ve faktickém vyloučení použití některých právními předpisy zakotvených označení (*je tedy v souladu se zákonem např. název, který sice obsahuje vedle druhu školy „vyšší odborná škola“ také typ školy „střední zemědělská škola“, jelikož tento typ je zahrnut pod jiný druh školy*). Obdobnou zásadu kombinace jednotlivých úrovní označování, odlišujících se mírou obecnosti použitých pojmů, však nelze uplatňovat v rámci určitého druhu školy, což bude mít dopad s ohledem na zavedení kategorie „poddruhů“ zejména u středních škol (*lze tedy jako nesprávný hodnotit např. název, v němž je současně použit poddruh „gymnázium“ a typ školy „střední pedagogická škola“*).

6. **Zásada nadřazenosti druhu (poddruhu) nad typem** – každému typu školy je nadřazen určitý druh školy (resp. poddruh v případě střední školy). Pokud je tedy v názvu použit určitý druh školy, je tím vyloučeno použití jakéhokoliv typu školy, který je pro tento druh školy stanoven prováděcím právním předpisem. Obdobná zásada platí ve vztahu druhu školy „střední škola“ a poddruhů střední školy.

Např. je tedy vyloučeno doplnit v názvu k pojmu „základní škola“ označujícím druh školy pojem „základní škola praktická“, který je jakožto typ školy již pod tento druh zahrnut; stejně tak lze z hlediska zákona hodnotit jako nesprávný název obsahující jednak typ školy „střední zemědělská škola“ a rovněž poddruh „střední odborná škola“, v němž je nepochybně použitý typ již zahrnut.

➤ **Výkon činnosti školského zařízení**

Další součástí názvu právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení je podle § 8 odst. 8 školského zákona označení druhu nebo typu školského zařízení.

Druhy školských zařízení

Druh školského zařízení je pojmem, kterému vždy **odpovídá určitý druh školských služeb** ve smyslu § 7 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb., tak jak jsou upraveny v části osmé a deváté zákona č. 561/2004 Sb. a v zákoně č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Použití uvedených pojmů v názvu právnické osoby je volbou nejobecnějšího možného odlišení prostřednictvím zásadních rozdílů v právní úpravě, a tím také rozdílů v charakteru vykonávané činnosti. Výhodou tvorby názvu pomocí druhu školského zařízení je obdobně jako v případě druhu školy **dosazení jeho maximální stručnosti**.

Podle § 7 odst. 5 zákona č. 561/2004 Sb. rozeznáváme následující druhy školských zařízení:

- 1) zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
- 2) školská poradenská zařízení
- 3) školská zařízení pro zájmové a další vzdělávání
- 4) školská účelová zařízení
- 5) školská výchovná a ubytovací zařízení
- 6) zařízení školního stravování
- 7) školská zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči

Typy školských zařízení

Stejně jako typ školy v rámci určitého druhu školy je také typ školského zařízení **konkrétnějším pojmem** v rámci určitého druhu školského zařízení. Avšak zároveň z rozmanitosti činností vykonávaných školskými zařízeními vyplývá praktická potřeba vyjádřit již prostřednictvím jejich typů odlišnosti těchto činností. Jinými slovy řečeno, typ školského zařízení je na rozdíl od typu školy pojmem spojeným **s významnými rozdíly v obsahu a rozsahu činnosti stanovenými prováděcími právními předpisy** na základě zmocnění § 121 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

V rámci jednotlivých druhů školských zařízení jsou **typy školských zařízení** stanoveny následovně:

1. zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků – prováděcí právní předpis dosud nebyl vydán
2. školská poradenská zařízení - § 3 odst. 1 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních,
 - pedagogicko-psychologická poradna
 - speciálně pedagogické centrum
3. školská zařízení pro zájmové vzdělávání - § 3 vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání,
 - středisko volného času (podle § 4 odst. 3 vyhlášky č. 74/2005 Sb. se podle rozsahu činnosti dále člení na dům dětí a mládeže a stanici zájmových činností)

- školní klub
 - školní družina
4. školská účelová zařízení - § 11 vyhlášky č. 108/2005 Sb., o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních,
 - středisko služeb školám
 - školní hospodářství (školní statek, školní zahradnictví, školní polesí, školní rybníky)
 - středisko praktického vyučování
 - školní knihovna
 - plavecká škola
 - přípravný stupeň základní školy speciální
 5. školská výchovná a ubytovací zařízení - § 1 vyhlášky č. 108/2005 Sb.
 - domov mládeže
 - internát
 - škola v přírodě
 6. zařízení školního stravování - § 3 odst. 1 vyhlášky č. 107/2005 Sb., o školním stravování,
 - školní jídelna
 - školní jídelna – vývařovna
 - školní jídelna – výdejna
 7. školská zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči – v souladu s § 7 odst. 5 zákona č. 561/2004 Sb. členění těchto školských zařízení stanoví § 2 odst. 1 zákona č. 109/2002 Sb.
 - diagnostický ústav
 - dětský domov
 - dětský domov se školou
 - výchovný ústav

Ačkoliv tyto kategorie zařízení nejsou výslovně označeny jako typy školských zařízení, lze je pro účely tvorby názvu v souladu s konstrukcí školského zákona za typy považovat.

➤ **Zásady pro použití druhu školského zařízení nebo typu školského zařízení v názvu**

1. **Zásada obligatorního použití** – pokud právnická osoba vykonává **pouze činnost školského zařízení** (nikoli školy), musí být tato skutečnost v jejím názvu vyjádřena (*např. právnická osoba vykonávající pouze činnost školní jídelny musí mít tuto skutečnost vyjádřenu v názvu buď označením „školní jídelna“ nebo pomocí druhového označení „zařízení školního stravování“*)

2. **Zásada fakultativního použití** – pokud právnická osoba vykonává **vedle činnosti školského zařízení též činnost školy**, záleží na ní (popř. na jejím zřizovateli), zda bude mít ve svém názvu označení druhu nebo typu školského zařízení. Z hlediska školského zákona však v takovém případě postačí, bude-li mít v názvu uvedeno označení příslušného druhu, popř. typu školy (*Pokud např. bude právnická osoba vykonávat činnost základní školy, mateřské školy a školní jídelny, postačí název „Základní škola a mateřská škola“, ale je možný též název „Základní škola, mateřská škola a školní jídelna“*)

3. **Zásada volby** – je výhradně na rozhodnutí právnické osoby (popř. jejího zřizovatele), zda vytvoří svůj název pomocí druhů školského zařízení nebo typů školského zařízení. S ohledem na právní význam typů školských zařízení lze však doporučit v případě, že právnická osoba bude vykonávat činnost pouze jednoho typu školského zařízení, využít jeho označení v zájmu výraznějšího odlišení od jiných právnických osob. Druhové označení pak je možno případně využívat zejména tehdy, vykonává-li právnická osoba činnost více typů školských zařízení jednoho druhu v zájmu zkrácení názvu. (*Bude-li např. právnická osoba vykonávat činnost pedagogicko-psychologické poradny, lze použít název „Pedagogicko-psychologická poradna“*)

stejně jako název „Školské poradenské zařízení“, ale lze doporučit spíše název první. Název „Školská poradenská zařízení“ se jeví jako praktický v případě, kdy právnická osoba bude vykonávat jak činnost pedagogicko-psychologické poradny, tak speciálně pedagogického centra).

4. **Zásada respektování zákonného označení** – je nezbytné použít označení druhu nebo typu školského zařízení, tak jak je uvedeno v právním předpisu (není např. možné v případě, kdy právnická osoba vykonává činnost školní jídelny – vývařovny použít v názvu pojem „vývařovna“, neboť se jedná pouze o legislativní zkratku pro účely vyhlášky č. 107/2005 Sb.; pro vyjádření uvedené činnosti v názvu je třeba užít výhradně označení typu, tj. „školní jídelna – vývařovna“).

5. **Zásada uvedení všech činností** - ať už je zvolena tvorba názvu s použitím druhu školského zařízení, nebo v rámci určitého druhu s použitím typů školského zařízení, je třeba je v názvu uvést vyčerpávajícím způsobem tak, aby byly vyjádřeny všechny činnosti vykonávané danou právnickou osobou (např. vykonává-li právnická osoba činnost střediska praktického vyučování, školní knihovny a plavecké školy, je třeba tuto skutečnost promítnout do jejího názvu pomocí všech typů školského zařízení, tj. „středisko praktického vyučování, školní knihovna a plavecká škola“, nebo samozřejmě pomocí druhu „školská účelová zařízení“, ovšem nesprávný by byl např. název „středisko praktického vyučování a plavecká škola. Vykonává-li právnická osoba činnost základní školy, školní družiny a školní jídelny, a zřizovatel se rozhodne uvést v názvu také druhy nebo typy školských zařízení, bude název znít např. „Základní škola, školní družina a školní jídelna“).

6. **Zásada mezidruhově kombinace** – Obdobným způsobem jako v případě právnické osoby vykonávající činnost školy, lze rovněž v případě právnické osoby vykonávající činnost školského zařízení kombinovat označení pomocí druhu a pomocí typu (např. vykonává-li právnická osoba činnost střediska praktického vyučování, školní knihovny, plavecké školy a školní jídelny, je možno vedle uvedení všech typů tj. „středisko praktického vyučování, školní knihovna, plavecká škola a školní jídelna“, použít v zájmu zkrácení názvu kombinací druhu a typu „školská účelová zařízení a školní jídelna“)

7. **Zásada nadřazenosti druhu nad typem** – Jelikož je každému typu školského zařízení nadřazen určitý druh školského zařízení, je použitím druhu školského zařízení v názvu vyloučeno použít zároveň jemu podřazený typ školského zařízení (např. je tedy vyloučeno doplnit v názvu k pojmu „školská účelová zařízení“ pojmem „středisko služeb školám“)

➤ **Upřesňující přívlastek**

V první řadě je třeba říci, že upřesňující přívlastek **není povinnou součástí názvu** právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení, přičemž pro jeho použití nestanoví zákon výslovně žádné limity. Z toho lze dovodit, že v případě, kdy název příslušné právnické osoby obsahuje upřesňující přívlastek (zpravidla jako prostředek k její maximální individualizaci) v jakékoliv podobě, není nutné, při dodržení ostatních ustanovení zákona, tento název žádným způsobem měnit.

Právě na základě ostatních ustanovení zákona č. 561/2004 Sb. a rovněž obecné právní úpravy názvů právnických osob lze však formulovat určité **principy**, ze kterých je třeba vycházet, pokud chceme využít možnost, aby součástí názvu byl upřesňující přívlastek.

- **Upřesňující přívlastek je právním, nikoli mluvnickým pojmem.** Není tedy vyloučeno použití pojmu, který není přívlastkem v mluvnickém slova smyslu, pokud tímto pojmem upřesňujeme (tj. blíže charakterizujeme) předmětnou právnickou osobu (např. „Mateřská škola Sluníčko“).

- **Princip neklamavosti.** Pomocí upřesňujícího přívlastku nesmí být vyvolána mylná (nepravdivá) představa o činnosti, popř. jiných významných vlastnostech právnické osoby.

Vzhledem k absenci právní úpravy upřesňujících přívlastků nelze uvést vyčerpávající výčet jejich **kategorií**. Lze však očekávat, že nejčastějšími kategoriemi upřesňujících přívlastků budou:

- místní (sídlo – obec, popř. ulice)
- zřizovatelské (soukromá mateřská škola, městská střední odborná škola)
- oborové (střední odborné učiliště puškařské, střední zemědělská škola chovatelská)
- osobní (jméno slavného žáka školy, popř. místního rodáka)

➤ **Čestný název**

Podmínkou použití čestného názvu v názvu právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení je jeho udělení Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy podle § 170 písm. g) zákona č. 561/2004 Sb. Žádnou bližší úpravu čestného názvu neobsahuje ani zákon č. 561/2004 Sb., ani prováděcí právní předpisy. Je třeba pouze upozornit, že na rozdíl od dřívější právní úpravy (např. vyhlášky č. 354/1991 Sb., o středních školách) **není** udělení čestný název **povinnou součástí názvu** právnické osoby.

➤ **Další náležitosti názvu právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení vyplývající ze zvláštních právních předpisů**

Ustanovením § 8 odst. 8 zákona č. 561/2004 Sb. samozřejmě nejsou dotčeny další náležitosti názvu právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení, které vyplývají ze zvláštních právních předpisů upravujících jednotlivé **právní formy** právnických osob.

V praxi se bude jednat především o **dodatek označující právní formu právnické osoby**, a to v případě právnických osob, které se zapisují do obchodního rejstříku. V souladu s § 9 odst. 2 obchodního zákoníku je firmou obchodní společnosti nebo družstva a dalších právnických osob, které vznikají zápisem do obchodního rejstříku, název, pod kterým jsou zapsány v obchodním rejstříku. Firmou právnické osoby, která se zapisuje do obchodního rejstříku na základě zvláštního právního předpisu a která vznikla před tímto zápisem, je její název. **Součástí firmy právnických osob je i dodatek označující jejich právní formu.**

Součástí názvu právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení v právní formě

- **veřejné obchodní společnosti** bude dodatek „veřejná obchodní společnost“, jenž může být nahrazen zkratkou "veř. obch. spol." nebo "v. o. s.". Obsahuje-li firma jméno alespoň jednoho ze společníků, postačí dodatek "a spol.",
- **komanditní společnosti** bude dodatek „komanditní společnost“, postačí však zkratka "kom. spol." nebo "k. s.",
- **společnosti s ručením omezeným** bude dodatek „společnost s ručením omezeným“, postačí však zkratka "spol. s r. o." nebo "s. r. o.",
- **akciové společnosti** bude dodatek „akciová společnost“ nebo zkratka "akc. spol." nebo zkratka "a. s.",
- **obecně prospěšné společnosti** bude dodatek "obecně prospěšná společnost" nebo jeho zkratku "o. p. s.",
- **příspěvkové organizace zřízené podle zákona č. 250/2000 Sb.**, o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, bude dodatek „příspěvková organizace“ (uvedené se vztahuje pouze na příspěvkové organizace)

vzniklé po 1. lednu 2001). V tomto případě nepočítá zákon se zkratkou tohoto dodatku.

Názvy právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení jsou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány včetně výše uvedených dodatků.

15. Výklad postupu při nakládání s nevyčerpanými prostředky na projekty spolufinancované z rozpočtu Evropské unie u příspěvkových organizací zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (Č.j.: 31 878/2004 – 44)

Podle vyhlášky Ministerstva financí č. 551/2004 Sb., kterou se stanoví zásady a termíny finančního vypořádání vztahů se státním rozpočtem, státními finančními aktivy nebo Národním fondem, se provede finanční vypořádání příspěvků a dotací poskytnutých na projekty spolufinancované z rozpočtu Evropské unie k 31. prosinci roku, v němž byl projekt spolufinancovaný z rozpočtu EU ukončen.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy sděluje k nakládání s nevyčerpanými prostředky poskytnutými na projekty spolufinancované z rozpočtu EU u příspěvkových organizací zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy následující:

- V průběhu trvání projektu spolufinancovaného z rozpočtu EU jsou nevyčerpané prostředky z projektu součástí kladného hospodářského výsledku příslušného rozpočtového roku. Příspěvková organizace přidělí část hospodářského výsledku odpovídající nevyčerpaným prostředkům z projektu spolufinancovaného z rozpočtu EU do rezervního fondu.
- Příspěvková organizace bude v příštích letech v souladu s § 57 odst. 3 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, rozpočtovat použití rezervního fondu a částku ve výši odpovídající nevyčerpaným prostředkům na řešení projektu spolufinancovaného z rozpočtu EU převedenou do rezervního fondu použije v následujícím roce na tentýž účel.
- Po ukončení projektu spolufinancovaného z rozpočtu EU provede příspěvková organizace podle § 2 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 551/2004 Sb. finanční vypořádání k 31. prosinci roku, v němž byl projekt ukončen, a prostředky, které nebyly vyčerpány za celou dobu trvání projektu, převede na depozitní účet MŠMT.

16. Výklad postupu v případě vzniku finančně nekrytého výsledku hospodaření a jeho rozdělování do peněžních fondů u příspěvkových organizací zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (Č.j.: 32 581/2004-44)

Vzhledem ke skutečnosti, že zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, vyhláška č. 505/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou územními samosprávnými celky, příspěvkovými organizacemi, státními fondy a organizačními složkami státu, ve znění pozdějších předpisů, ani zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, neupravují možnost vzniku nekrytého výsledku hospodaření, ani jakým způsobem má být tento výsledek hospodaření vypořádán do fondů, vydává se následující výklad Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“) k postupu v případě vzniku finančně nekrytého výsledku hospodaření a jeho rozdělování do peněžních fondů u příspěvkových organizací zřizovaných ministerstvem.

U příspěvkových organizací zřizovaných ministerstvem (dále jen „organizace“) je častou příčinou finančně nekrytého výsledku hospodaření jeho krytí pohledávkami. Pokud byl výsledek hospodaření běžného účetního období kryt z části pohledávkami a nikoliv finančními prostředky na bankovních účtech organizace, případně na pokladně, není to v rozporu s výše uvedenými právními předpisy. V následujícím účetním období je však nutné sledovat, jak probíhá úhrada pohledávek:

- V případě, že pohledávky byly uhrazeny, hospodářský výsledek minulého účetního období je tímto kryt finančními prostředky a může být po schválení jeho výše ze strany ministerstva přidělen do peněžních fondů.
- V případě, že organizace zjistí, že pohledávky nebudou v dohledné době vymožitelné, zahájí kroky vedoucí k odpisu pohledávky a tuto skutečnost uvede v rozbořech hospodaření. Výsledek hospodaření ve výši nedobytných pohledávek zůstává finančně nekrytý. V tomto případě postupuje ministerstvo tak, že schválí přiděly do peněžních fondů pouze ve výši finančně krytého výsledku hospodaření. Částka finančně nekrytá zůstane zaúčtována na účtu 932 – nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta minulých let. Pokud bude pohledávka později vymožena, požádá organizace ministerstvo o přidělení této částky do peněžních fondů.

Další příčinou vzniku finančně nekrytého výsledku hospodaření může být změna právních předpisů upravujících účetní postupy a v souvislosti s tím změna účetní metody – např. zavedení účetní metody časového rozlišení u předplatného na periodika v případě, že účetní jednotka v předchozích účetních obdobích časově nerozlišovala a účtovala předplatné do nákladů běžného účetního období.

Vznik nekrytého výsledku hospodaření v důsledku této metodické změny je nutné okomentovat v příloze k účetní závěrce za příslušné účetní období a následně okomentovat v rozbořech hospodaření. Další postup je stejný jako u finančně nekrytého výsledku hospodaření v důsledku krytí pohledávkami, tj. ministerstvo schválí přiděly do peněžních fondů pouze ve výši finančně krytého výsledku hospodaření a částka finančně nekrytá zůstane zaúčtována na účtu 932 – nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta minulých let.